

Kárpát-medencei imanap

2015. december 6.

Bácsfeketehegy

Bácskossuthfalva

Hertelendyfalva

Központi Otthon

Magyarittabé

Magyarittabé

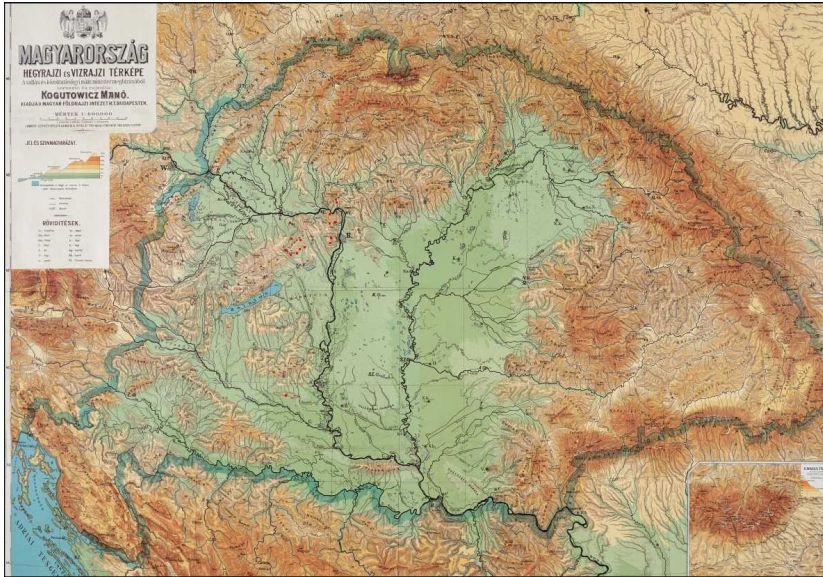
Magyarittabé

Nagybecskerek

Kikinda

***Kárpát-medencei imanap
2015. december 6.***

Szerbiai Református Keresztyén Egyház

Püspöki köszöntés

Kárpát-medencei református hitéletünk régi szükséglete az, hogy a történelem folyamán darabokra tört, kívánatos egységet a gyakorlati egyházi életben újra élővé tegye. Ennél fogva keresztyén reménységgel támogatunk minden olyan kezdeményezést, amely céljálul tűzte ki ennek a gyakorlati egységnek a létrehozását.

A lelki egység a Kárpát-medencei reformátusok között sohasem szűnt meg, hiszen az elszakadt részegyházak továbbra is egy gyökérből táplálkoztak. Ezt a lelki egységet az a bizonyos 2004. december 5-ei népszavazás sem bontotta meg. Erre egy bizonyíték az is, hogy létezik ez a Kárpát-medencei imanap, amikor egymásért imádkozunk. Lelki egységünket legjobban a közös imában tudjuk kifejezni. A közös imádság olyan erőforrás, amelyben egymás hite által épülhetünk. Ez által megszilárdíthatjuk egységünket. Szükségünk van egymásra, hiszen ez a XXI. század komoly próbatétel elé állít mindnyájunkat. Különösen gondolunk most a kárpátaljai testvéreinkre, akik nehéz megpróbáltatásokban vannak. Hisszük és valljuk, hogy az egyház Ura nem feledkezett meg szenvedő testvéreinkről, és a megoldás a mi Urunkban, Jézus Krisztusban van, aki megszabadít bennünket. Ez a reménység éltet és tart meg a hitben és az egységben is.

Bizonyágtételünk akkor lehet hiteles mások előtt, ha megmutatjuk, hogy egymást szeretjük, és szeretetben hordozzuk egymás terhét. Ebben az imádság a legelső feladatunk, és minden más ebből kell, hogy táplálkozzon.

Urunk áldja meg az együtt és egymásért imádkozó híveket, gyülekezeteket és egész gyházunkat!

Halász Béla,
a Szerbiai Református Keresztyén Egyház püspöke

Kárpát-medencei imanapi köszöntő

Minden dolgokat szeretetben menjen végbe!

(1Kor.16,14.)

Szinte erőnkön felüli feladatnak véltük azt a megbízatást, hogy az újonnan, 2015. április 11-én alakult Nőszövetségünk mindjárt a legnagyobb szervezésbe fogjon, és felkészüljön az idei Kárpát-medencei imanap anyagának összeállításával már a szeptemberi bemutatkozó konferenciára.

Urunk véghetetlen kegyelméből, imádságos szívvel és szeretettel szeretnénk most testvéreink elé adni a mi szerény és egyszerű bemutatkozásunkat. Hálaadással vagyunk ezért a lehetőségért, hiszen szerte a Kárpát-medencében értünk már akkor is imádkoztak, amikor mi erről még nem is tudtunk. Ez egy útmutatás számunkra, hogy mi is jobban odafigyeljünk másutt élő hittestvéreinkre, és értük még többet imádkozzunk.

Országos egyházunk, vagyis kerületünk gyülekezeteinek múltja a legfiatalabb az egész Kárpát-medencében, hiszen a mai Vajdaság területén az első református közösségek letelepítése az 1700-as évek végén történt. Másutt ekkor már nagy hagyománya, hitbeli tapasztalata, és önazonosságtudata lett a református vallásnak és követőinek. Igaz, akiket akkor Mária Terézia uralkodása idején ide telepítettek, erős református közösségekből jöttek, de itt meg kellett küzdeniük az új helyen az új helyzettel.

Trianon után kétszeres kisebbségben: mint reformátusok és mint magyarok küzdünk megmaradásunkért. A közel egy évszázados elszakítottság alatt sok-sok megpróbáltatás érte egyháztagjainkat, gyülekezeteinket, de egész egyházunkat is. Ezért az imádság, és az imádságos lelkülettel szeretetben való szolgálás kell, hogy vezéreljen bennünket, a szeretetteljes hálaadással egybekötve, ahogyan az istentiszteleti részben levő énekünk is szól: „Csak az Úrnak nagy kegyelme, hogy még nincsen végünk!”

*Halász Zsuzsanna,
a Nőszövetség elnöke*

Természeti, társadalmi viszonyaink

Hiába is keresnénk Vajdaságot régi térképeken, 1920-ig nyomát sem látnánk. A Habsburg abszolútizmus idején ugyan létezett a legdélebben fekvő területeken szerb vajdaság néven egy adminisztrációs egység, melyet a szerbek az 1948-49-es szabadságharc alatt a Habsburgoknak tett szolgálataikért kaptak, de ez nem volt hosszú életű. A Délvidék elnevezés régen te Magyarország déli vármegyéit jelentette, manapság inkább a Vajdaság területén élő magyarságot, az általa lakott területet. A jelenleg Vajdaságként ismert régió három területi egységből áll: Bácskából, Bánátból és Szerémségből, melyek három magyar vármegye, Bács-Bodrog, a Bánság, illetve később Torontál és Szerém vármegyék csonkolásából keletkeztek.

Bácska és Bánát földrajzi tekintetben a Nagyalföld déli részét képezik, Szerémségben a Tarcál-hegység szakítja meg az egyenletesen hömpölygő tájat, északon pedig a Telecskai dombok visznek változatosságot a vidék síkságába. A Bánságban a Verseci hegységben található a tartomány legmagasabb pontja 641 méterrel. A hegy lankáin már a rómaiak óta termesztenek szőlőt, kitűnő bor készül belőle. A termőföldben igen gazdag vidéket homokteraszok tagolják. Északon, Szabadka környékén terül el nagyobb homokos térség, melynek botanikai tekintetben legizgalmasabb része a Szelevényi puszta. Délvidék legnagyobb homokos képződménye a Deliblati homokpuszta, melynek futóhomokján különleges állat és növényvilág él, mint két különleges bazsarózsafajta, lilium, pompás zsellérke, ritka sáskafajták. Az árvalányhaj és a boróka őshonos ezen a környéken.

A térség a Duna, a Tisza, délről a Száva ölelésében fekszik, jelentős folyóvizei még a Temes, a Béga és az Aranka. Az Arankán átívelő kilenclyukú hidat a XVIII. században ter-

vezték és építették. A bácskai részen húzódik a Kiss József hadmérnök által tervezett, 1795 és 1802 között épült Ferenc csatorna. Nagyobb tavaink közül a Palicsi- és a Ludasi-tó Bácskában helyezkedik el, az Császár-tó és Ruzsanda a Bánságban, az Obedi-láp Szerémségben. Szikes tavaink közül legismertebb a bánsági Sósokopó. Ezek a falusi turizmus fejlődésének szempontjából igen fontosak. A Kárpát-medence egészéhez hasonlóan a föld rendkívül gazdag ásvány- és gyógyvízforrásokban, melyek eltérő vegyi és hőmérsékleti tulajdonságokkal bírnak. A legjelentősebb termálvizek Magyarokanizsán, a Szerémségben Redneken, Zalánkeménél, a Bánságban a Ruzsanda-tónál találhatók. Magyarokanizsa gyógyvizeinek felleléséhez fűződő legenda szerint a vizet egy gulyás fedezte fel, aki megfigyelte, hogy a csorda előszeretettel jár ugyanahhoz a kúthoz inni és dagonyázni. Rövidesen ő maga is kipróbálta a vizet, aminek eredménye az lett, hogy fájós lába hamarosan meggyógyult. A nép Csodakútnak nevezte el a helyet. A Ruzsanda-tó gyógyító hatása szintén véletlenül került napvilágra. Egy Ruzsanda nevű lány csodás gyógyulása képezi a legenda alapját. Legutóbb Pacséron hoztak a felszínre gyógyhatású termálvizet.

Vajdaság területén több nemzetiség él, melyek arányait és melynek képét a legutóbbi délszláv háború is alaposan átalakította. Egyes statisztikai adatok szerint 1996-ban 600000 szerb nemzetiségű polgár vándorolt Szerbiába, melyek közül 500000 a Vajdaságban telepedett meg. A magyarok elsősorban az északi településeken élnek tömbökben, a szórányosodás igen nagyarányú. Míg 1911-ben a térség lakosságának 28,1 %-a vallotta magát magyarnak, mára ez az arány – a 2002-es adatok szerint – 14 %, melyből a legnagyobb rész, 76,86 % Bácskára, 21,67 % a Bánságra és 1,45% a Szerémségre esik. A gazdaságban a magyarok – az 1961-2002-es időszakot figyelve – legtöbb esetben az első számú vezető helyettesének pozíciójáig vihették, szerepük a kultúra és a gazdaság

alakításában is visszavetett, és ez az elmúlt időszakban sem változott. Az itt élő emberek elsősorban mezőgazdasággal foglalkoznak, hiszen a területen 1,78 millió hektár kit n  min sег  termőföld van, vagy a mezőgazdasághoz kapcsolható iparágakban próbálnak meg elhelyezkedni. Vajdaság Szerbia gazdaságilag legfejlettebb része, azonban a polgárok anyagi jóléte nem áll arányban ezzel a fejlettséggel.

A lakosság el reged se – különösen a magyarok körében – rendkívül felgyorsult. A megélhetési gondok miatt nagyon sokan keresik külföldön a boldogulásukat. A romló közbiztonság nagymértékben rombolja a lakosok komfort zet t. A magyar közösséget, nemcsak egyénileg, hanem közösségként is folyamatos atrocitások érik. Ilyen volt legutóbb a Magyarittabén található Kossuth szobor, előtte Szabadkán a délvideki áldozatok emlékére felállított Verg d  madár szobor nak ellopása, és sorolhatnánk.

Egyházunk történetéből

Hányatott sorsunkat mi sem mutatja jobban, mint az a tény, hogy a trianoni békediktátum óta eltelt 95 évben szűken számolva is legalább hat államalakulat váltotta egymást a fejünk felett. Ezek közül a legnagyobb változást és megrendülést a trianoni békediktátum jelentette, hiszen 1918-ban kétszeresen is kisebbségbe kerültünk mi, délvidéki református magyarok: nemcsak magyarként, hanem reformátusként is. A történelem viharában az SHS királyságba szakadt a déli végeken a Dunamelléki Egyházkerületből egy egész egyházmegye: az Alsóbaranya-bács-szlavóniai, harmincnál is több egyházközséggel; a Tiszántúli Egyházkerület Békés-bánáti Egyházmegyéjéből kilenc egyházközség, a Dunántúli Egyházkerület Belső-somogyi Egyházmegyéjéből missziós egyházak, a Muravidéken szórványok, a Kecskeméti Egyházmegyéből pedig Szabadka és környéke került egy új államba. Ez az 1910-es népszámlálás adatai szerint 65000 református lelket, 49 anyaegyházat, 4 társegyházat, 5 leányegyházat és 51 lelkészt jelentett.

„Az egyházéletben valami gutaütésszerű állapot uralkodott” – írta Ágoston Sándor püspök visszaemlékezésében a trianoni békediktátum utáni körülményekről. Ebből a félhalott helyzetből kellett felállni, ebből a kényszerből kellett egyházat építeni, utat mutatni egy kisebbségbe került, a többség részéről éppen hogy megtűrt közösségben. Az első egyházmegyei közgyűlést 1920-ban Magyarrétfalun tartották. Fel kellett mérni, hogy a nagy viláégés után kikkel és miből lehet új életet építeni. Nem volt könnyű a dolguk, hiszen az üldöztetések, megfélemlítések és a kitoloncolási törvény következtében az 1921-es adatok szerint a reformátusok szám 49826-ra csökkent. A hatalom jobbra az értelmiséget, a középosztályt kényszerítette menekülésre, megfosztva így a magyar közös-

séget a vezetésre, szervezésre képes embereitől. Az egyházi iskolákat államosították, könyveket nem lehetett behozni az országba, a vukovári szeretetházat teljesen megsemmisítették, a lelkészeket kizárták a hitoktatásból, kiutasították, folyamatosan zaklatták őket.

A bénultság lassan oldódott, s talán segítettek az oldódást a péceli konferencia és a kunhegyesi memorandum határozásai. Az első életjelek a kiadványozásban jelentkeztek: Weimann Péter és Ágoston Sándor néplapot szerkesztettek előbb Virradat, majd Magvető címen. Új valláskönyvet is írtak, a gyermekek számára megjelent a Kis Magvető című kiadvány. Emellett 1923-ban sikerült belső adományokból egy 30-40 gyermeket befogadó árvaházat is létrehozni és működtetni. 1950-ig – amikor is az állam felszámolta az árvaházat – 314 árvát neveltek fel benne.

1929-ben az állam részéről érkezett az utasítás új törvényeket meghozó országos zsinat összehívására. 1930-ban jelent meg törvény az protestáns egyházakról, melyben a teljes egyházi életet szabályozták, és némileg enyhítettek például az iskolai hitoktatás addigi előírásain, az anyanyelv használatán.

1933-ban, Magyarrétfaluban alakult meg a Jugoszláv Királysági Református Keresztyén Egyház. Négy egyházmegyét hoztak létre: a keleti, a nyugati, a déli és az északi egyházmegyét. Az országos egyházhoz 1934-ben 53 egyházközség tartozott, 27 okleveles lelkésszel, 8 segédlelkésszel. A református egyház lélekszáma ekkor 55 830 volt magyarokkal, németekkel, csehekkel és horvátokkal együttesen. Ennek a korszaknak a túlélésért, megmaradásért vívott harcok mellett van egy kiemelkedő szellemi teljesítménye is, mely Ágoston Sándor püspök nevéhez fűződik. Ez pedig 1939-ben egy új Énekeskönyv összeállítása és kiadása volt, mely a korabeli megfogalmazások szerint messze felette állt az akkor használt más énekeskönyveknek.

Az 1941-es események nyomán az országos egyház 1942-ben beolvadt a Dunamelléki Egyházkerület Alsóbaranya-

bácsai Egyházmegyéjébe. A Bánáti Református Egyházmegye kérte a felvételt Tiszántúltra, de elutasították, és akkor előbb külön esperességgént, majd püspökséggént szerveződött meg Gachal János püspök vezetésével.

A második világháború vége azonban újból kiszakította a délvidéki területeket az országból és az egyházból. A délvidéki magyar közösséget, egyházunkat is újra súlyos veszteségek érték. A németek nagy részét és részben a magyarokat elűdözték, közel 20000 magyar áldozata lehetett a délvidéki vérengzéseknek is. Ekkor halt vértanúhalált Gachal János (1881–1944) torontálvásárhelyi lelkipásztor, püspök is: 1944. november 17-én verték agyon. A vérengzéseknek esett áldozatul ifjú Thomka Károly (1885–1944) hertelendyfalvi, valamint Faragó Ferenc (1905 – 1944) hercegszöllősi lelkipásztor is, és velük még nagyon sokan a református közösségünkben. Weimenn Péter német református lelkész kommunista munkatáborba került.

Az újjászerveződő országos egyházban a számadás a következő volt: három egyházmegyében, a bánáti (bánsági), bácskai és baranya-szlavóniai esperességek területén 27 egyházközségben, 20 társegyházban és 130 szóránygyülekezetben 30244 lélek! Az egyház anyagi helyzete is megingott az új rendszerben az egyházi vagyon államosítása révén. A gyülekezetek fenntartása, a szétlőtt, megrongálódott épített javak felújítása csak külföldi segítséggel volt lehetséges. Az 1953-as vallásügyi törvények néhány pozitív elemet is tartalmaztak. Biztosították a szabad vallásgyakorlást, az egyház autonómiáját, a külföldi hittestvérekkel való kapcsolatot, kilátásba helyezték az egyházak pénzbeli segítségét is, és lehetőség volt az egyházi alkalmazásban álló személyek és a lelkészek szociális biztosítására is, ami az ingyenes orvosi, kórházi ellátást, valamint a nyugdíjat jelentette. Huszonkét év után 1967-ben jelent meg újra a Református árvaházi naptár utódként a Református képes naptár. 1966 óta olvasható a Magvető utódként a mai napig megjelenő havilapunk, a Református Élet.

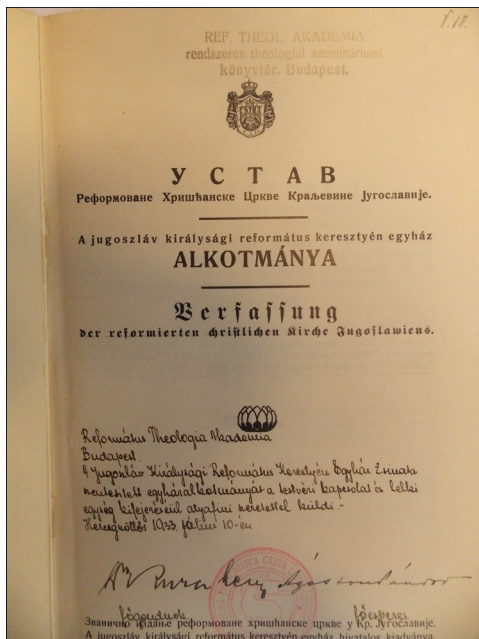
A falusi közösségek – ahol a reformárus magyarság legnagyobb lélekszámban él – a 60-as években kezdtek felbomlani, a fiatalok a városokba költöztek, sokan külföldön keresték a boldogulás útját, és a beolvadás is igen nagyarányú. A 70-es években a magyar nemzetiségűek és ezzel arányosan a reformátusok száma 11 %-kal csökkent. A lelkipásztorok száma is folyamatosan csökkent, a papi kar elöregedett, nem győzték a rájuk váró munkát. A 80-as években megjelent adatok szerint a jugoszláviai nyilvántartott 85 református gyülekezetben mindössze 20 pap és két lévita szolgált. Mindez annak is eredménye volt, hogy a délvidéki reformátusok anyanyelvi papképzéssel nem rendelkeztek, a háború után Erdélybe nem küldhettek hallgatókat, a magyarországi képzést a hatalom nem nézte jó szemmel. Csak Nyugat-Európában lehetett tanulni, de a hallgatók számát a nyelvi akadályok igencsak korlátozták. Még a 80-as években is él a cenzúra intézménye, amiről akár a titkári jelentésekben is olvashatunk.

A szórványosodás látható jeleire már korán felfigyeltek. Kocsis Antal lelkész figyelmeztetett, hogy a „szórványok azok a hajszalerek, melyeken keresztül lassan, de biztosan a mi református közösségünk elvérzik, ha idejében meg nem gátoljuk ezt a szivárgást nagyon lelkiismeretes és alapos szórványmunkával”.

Jugoszlávia szétesésével a Jugoszláviai Református Keresztyén Egyház is felbomlott. A délvidéki református magyarságnak az úgynevezett Vajdaságban élő része a Szerbiai Református Keresztyén Egyház tagja, a bácskai és a bánáti egyházmegyében, 12 lelkész és két segédlelkész szolgálatával.

A jövőről gondolkodva pedig álljanak itt Marton Ilona lelkész nő Ittabét jellemző, de az egész magyar közösségre ráillő szavai: „Nem merünk belegondolni, hogy az ősök fáradtságos munkájával, kultúrájával, és sírjaikkal mi is lesz?!”

Szabó Katalin
muzeológus

Alkotmány - 1933

Pacsér - kapu

Kálvinisták Bácskában

Emlékező sorok a bácskai reformátusok elődeinek idejüveteléről

A bácskai reformátusság négy fellegvára XVIII. század-
végi idetelepülésük időrendjében: Bácsfeketehegy,
Bácskossuthfalva, Pacsér és Piros. E négy helységből rajzott
szét, ágazott el Bácska-szerte csaknem 40 településre azok
sokasága, akik a református keresztyén egyház híveiként a
Kálvin által megtisztított tanítás szellemében imádják Istent,
ahol a gyülekezetek egyházi vezetői, a lelkészek híveiket első-
sorban a krisztusi szeretet gyakorlására buzdítják.

A másfél évszázados török hódoltság következménye,
hogy az előtte virágzó déli végek, így a minket közelebről is
érintő Duna-Tisza közének Bácskaként emlegetett területe a
XVIII. század végére jóformán lakatlan, sivár pusztaság lett.

Az 1699. január 26-án aláírt karlócai békekötés után a
bécsi udvar a felszabadult területeket kincstári birtokként ke-
zelte és betelepítésükhöz kezdett. A betelepítések alapvető
politikai célkitűzése egyrészt az udvarhoz hű, Habsburg-barát
birtokosság kialakítása volt, másrészt pedig olyan népesség
betelepítése, amely a hűség és megbízhatóság mellett képes a
korszerűbb mezőgazdaság meghonosítására is. Ennek az
igénynek az udvar a külföldről, elsősorban a Német Biroda-
lomból betelepítendő katolikus németekben látta a letétemé-
nyeseit.

II. József (1780-1790), aki már uralkodása kezdete előtt is
foglalkozott a betelepítéssel, 1782. szeptember 22-én új telepí-
tési pátenst bocsátott ki. Összeíratta az érintett megyékben lé-
vő üres, telepítésre alkalmas telkeket, amelynek figyelembe
vételével aztán az ügyek intézésére létrehozott telepítésügyi

osztály intézte, irányította a betelepítéseket, mérte ki a művelésre váró szántókat és állattartásra alkalmas legelőket, réteket. Ennek híre jutott el 1784 tavaszán a Jászkunországba is. A kilátástalan helyzetben lévők, a sorsukkal elégedetlenkedők – elsősorban a református vallású nagykunok települések jobb életre vágyó lakosai – mozgolódni kezdtek, és arra az elhatározásra jutottak, hogy az elnéptelenedett bácskai területeken ők is egy-egy letelepedésre alkalmas pusztát kérnek.

Bácsfeketehegy betelepítése

Elsőnek Kunhegyes szegényei léptek. Már július folyamán küldöttséget menesztettek az udvari kamarához Bécsbe. A válasz igen biztató volt, az intézkedés pedig gyors és eredményes. A kiköltözést engedélyező királyi rendeletet ugyanis még az év (1784) december 28-án eljuttatták a jászkun főkapitányhoz, a főkapitányság pedig a kunhegyesi tanácshoz. A rendeletet továbbító Helytartótanács egyidejűleg értesítette a bácskai telepítéseket intéző zombori kamarát is. Ez utóbbi a tél elmúltával a helyszínre küldte megbízottját, Válovits György kamarai intézőt, hogy legyen segítségére a kitelepülni szándékozóknak.

A csaknem egy évig tartó gondos előkészítés után a kunhegyesiek kiegészülve a Tisza menti Tiszabura emberségesebb életre vágyó, ugyancsak református vallású lakosaival, 1785 májusában útra keltek, hogy Bácskába érkezvén megszállják a kétszeri terepszemle után kiválasztott Feketehegyipusztát, megalapozva ezáltal a bácskai reformátusság első települését. Megérkezésük után, 1785. június 12-én keltezett beadványukban keservesen panaszozzák a zombori kancelláriának, hogy a hosszú úton nemcsak, hogy kifáradtak, hanem a rossz idő miatt holmijaikban, barmaikban nagy kárt is szenvedtek, és igencsak elerőtlenedtek.

Pacsér és Bácskossuthfalva benépesítése

A kunhegyesi szervezkedés nem maradt titok a többi nagykun község szegényei előtt sem. Mozgolódní, szervezkedni kezdtek Karcag, Kisújszállás, Kunmadaras és Túrkeve lakosai is. Sőt, csatlakozott hozzájuk az egyetlen református vallású jászsági település, Jászkisér lakossága is. A zombori kamara Válovits intéző révén őket is biztatta. Ezen felbuzdulva a szervezkedők 1785 nyarán Tóth Istvánnaal az élen küldöttséget menesztettek Budára a Helytartótanácsához, hogy Karcag, Kisújszállás és Jászkisér kivándorlóí számára megszerezzék Pacsért és Bácskossuthfalvát, az akkori Omorovicát, a kincstár akkortájt két legnagyobb kiterjedésű bácskai pusztáját. Ügyükben a király 1785. október 6-án döntött: tudomásul vette a jászkunok kérését, és a telepítés lebonyolítását a Helytartótanácsra bízta.

A döntésről a bécsi magyar udvari kancellária nyomban értesítette a budai Helytartótanácsot, az pedig október 18-án a zombori adminisztrációt, illetve a jászkun főkapitányt. A döntés vétele után, 1785. november 11-én a zombori adminisztrátor, Ürményi Mihály arról tájékoztatta a jászkun főkapitányt, hogy a leköltözni szándékozókát a döntésnek megfelelően a pacséri, illetve az omorovicaí pusztákon fogják letelepíteni, de csak 1786 tavaszán, mivel a puszták bérlete csak 1786. április 24-én jár le.

Az érintettek, miután a helyi hatóságok közölték velük, hogy kérelmük kedvező elintézését nyert, mindenütt lázas készülődésbe kezdtek. Felkínálták kevéske ingatlanáikat, nélkülözhető ingóságaikat lábasjóságért, szekérért és egyéb hasznosabbnak ítélt portékáért, s amikor minden szükségést elrendeztek és megkapták az indulásra feljogosító „elbocsátó leveleket”, elindultak.

Ünnepélyes búcsúztatásukról ugyan nem tudunk, de hogy

az eltávozók indulás előtt mindenütt érzékeny búcsút vehettek szülővárosukban maradó rokonaiktól, szomszédaiktól, ismerőseiktől, elhagyott házuiktól, ősi szállás- illetve addigi lakhelyüktől, föltételezzük. A kisújszállásiak eltávozásának emlékét Györffy István *Nagykunsági krónika* című munkájának felejthetetlen sorai őrzik: „Kisújszállást az emigránsok 1786. április 12-én hagyták el. Szem nem maradt szárazon, amikor búcsúztak. Hiszen senki sem ment el úgy, hogy valaki hozzátartozóját itt ne hagyta volna.”

A kiköltözők írásban adták át búcsújukat. A levelet Oross Ferenc írta, és a tíz nappal később tartatott tanácsülésen olvasták fel. Tóth István élenjáró, akinek fáradozásaiért örökös nótáriusságot ígértek Pacséron, versben búcsúzott:

"Negyvenöt esztendő, miolta itt laktam,
Sok utazásokban kelmetekkel voltam.
Hidegen, melegen gyakorta szenvedtem,
Hogyha hibáztam, bocsássák meg nekem."

A karcagiak utódai, az egykor o , ma már o nélküli moroviciak a 150 éves jubileum alkalmából, 1936-ban írtak verset Moravica 150 éve címmel. Ebben igen szépen és a történelmi hűségnek, hitelességnek is megfelelően foglalták össze az addig elmúlt másfél évszázad viszontagságait:

Ezerhétszáznyolcvanhatban, jaj de régen történt! ...
Nagykunságból sok száz család útnak indult önként!
Szabad kunságiak jobbágyokká lesznek...
Dolgoznak robotba, tizedet fizetnek... És
megérkezének! – Újra szállt az ének
Istenhez, aki csak egyedül segít meg.
Felépül csakhamar Isten imaháza,

Református templom, első a Bácskába!
S amikor megcsendült a béke harangja,
Fordult tekintetünk a magas toronyra.
Másfél század óta szüntelen hívogat,
Zúgó-kongó hangon ilyesmit mondogat:
„Jászkunsági magyar késő unokája
Templomod ne hagyd el, legyen gondod rája,
Mert mindig csak itt vagy valójában otthon,
Itt a szülő, testvér, barát és jó rokon,
Mert csak így marad fent a fajtád továbbra,
Magyar kálvinista, így élhatsz Bácskába!”
/részletek/

Piros betelepítése

A XVIII. század folyamán újratelepülő bácskai helységek közül a már említett Feketics, Pacsér és Bácskossuthfalva mellett Piros volt a negyedik, ahol ugyancsak 1786-ban, de nem kincstári birtokon, hanem a berlini hős, gróf Hadik András futaki uradalmán földesúri jobbágyként a Heves vármegyéhez tartozó Tisza menti falvak: Roff, Bura, Szalók, Abád és Derzs kálvini hiten levő 63 családjának tagjai is roffi Varga Mihály impopulátor vezetésével új otthonra találtak. Ők maguk erről egy beadványukban így írtak: „Sok elégséges szorongató okainkra nézve régibb lakó Helyeinkben nem élhetvén, nyertünk alázatos könyörgésünkkel az Nagy Méltóságú Groff és Fő Hadi vezér Hadik eő Exetiaja Futtaki Dominiumban Piros nevezetű helyben szabadságot az megszállásra, három egymás után következő szabad esztendőkkal...”

Egy évvel később, vagyis 1787 nyarán újabb negyven család érkezett Tetétlenről. „Tetétlenről leginkább azok jöttek, a' kik azelőtt valami 14 esztendővel Tiszanánáról az egri püs-

pök, Eszterházi Károly keze alól kénteleníttettek kiköltözni, és két esztendő alatt hol egy, hol más helységekben tartózkodván végre Tetétlenbe vették magokat és minekutána 12 esztendőig ottan laktak volna, hallván, hogy Piroson eklézsia nyitattott, úgy jöttek hozzánk 40 pár házas személyek Ao 1787.”

Egészen más indíttatású volt tehát a Tetétlenről érkező pirosi református magyarok idetelepülésének mozgató rugója. Az ő esetükben az ősi otthon elhagyásának kiváltó oka nem a szántóföldek szűkös volta, nem is a jobblét után való sóvárgás: életük jobb móddal leendő folytatása, hanem a XVIII. századi ellenreformációs folyamatok különféle kényszerítő intézkedései. Az történt ugyanis, hogy a Heves megyei katolikus főpásztor, gróf Eszterházy Károly egri püspök azt kívánta a birtokain élő nem katolikus vallású jobbágyaitól, hogy eredeti hitüket feladva keresztelkedjenek vissza katolikusokká. Aki pedig erre nem hajlandó, az pakolhat, mert el kell hagynia a püspökség területét. A nánásiak inkább a száműzetést vállalták, mintsem, hogy hitüket feladják! És tizennégy évi vergődés, hányattatás után Piroson végre rátaláltak arra a helyre, ahol nemcsak, hogy hitüknek élhettek, de eklézsiát is alapíthattak.

Mindennek immár 230 (229, illetve 228) éve, csaknem negyed évezrede!

Pénovátz Antal
néprajzkutató

A Bácskai Egyházmegye gyülekezetei

◆ Szabadka

A térség második legnagyobb városa. Első említése 1391-ből való, de a régészeti leletek azt bizonyítják, hogy a távoli múltban lakott volt a környék. A török idők előtt a Hunyadiak birtoka, majd a Török család tulajdona volt. A Mohács utáni zavaros időket kihasználva Jovan Nenad, vagy Cserni Jován pusztította a környék lakosságát, aminek Szapolyai János vett véget. A török után a Habsburgok kezdenek telepíteni, először katolikus szlávokat, majd a török elől e területre menekült ortodoxokat is. 1779-ben a várost az uralkodó szabad királyi város rangra emelte Mária-Theresiopolis néven. 1845-ben engedélyezték újra a Szabadka nevet. A 19. század második felében dinamikusan fejlődő város. 1869-től vasútja, 1896-tól villanytelepe volt. 1897-től villamos kötötte össze Palicsfürdővel. A város a századfordulón nyerte el szecessziós hangulatát.

Mária Terézia rendelete alapján Szabadkára protestáns lakosokat nem lehetett telepíteni. Az 1800-as évek elején 8 református és 5 evangélikus találtatott a városban. Ezért történt, hogy az első, reformátusok és evangélikusok által látogatott gyülekezet megalakítására csak 1863-ban került sor. A közös egyházközség 1882-ben alakult, a különválás 1885-ben történt.

A gyülekezet első lelkipásztora Szilády Áron volt. Először 1889-ben vásároltak imaházat, 1900-ban szentelték fel, melyet a 60-as években városrendezési okokból kisajátítottak

és lebontottak. A gyülekezet 1967-ben vásárolt épületet a Zombori úton. A mai templomot 1970. július 4-én szentelték fel. Megépítése Póth Lajos lelkipásztor áldozatos munkájának köszönhető. Fia, Póth Emil nemcsak a szabadkai, de a délvidéki református egyháznak is egyik legképzettebb lelkipásztora volt: Belgrádban klasszikus filológiát, Bécsben teológiát végzett, és itt nyerte el a magisztrátusi fokozatot is.

Szabadkán a 2002-es adatok szerint 761 református él.

Szórványai:

Zenta református gyülekezete 1900-ban alakult. A reformátusok lélekszáma többször változott az idők folyamán, jelenleg 60-70 között mozog a számuk. A gyülekezetnek sikerült saját imaházat felépítenie.

Magyarkanizsa - itt mintegy félszáz református él, akik évente hatszor látogathatnak istentiszteletet, melyre a városháza dísztermében kerül sor.

Törökkanizsa - a legutóbbi adatok szerint mindössze néhány református magyar él itt. Az imaház összedőlt, a hívek Magyarkanizsára járnak istentiszteletre.

Ada, Horgos, Csantavér

◆ Zombor

A települést először Chobor Szent Mihály néven említi egy 1360-ból származó okirat, mivel az itt található Szent Mihály nevű település a Czobor család tulajdonában állt. A török 1541-ben foglalta el a várost, a lakosokat elhurcolta, helyükre szerbek települtek. 1749-ben szabad királyi város rangot kapott, majd 1802-ben Bács-Bodrog vármegye székhelye lett. A város szülötte Schweidel József honvéd vezérőrnagy, aradi vértanú, akinek szobra ledöntéséig állott Zomborban. A város-

ban 1944-45-ben 5650 magyar és német lakos esett áldozatul a megtorlásoknak, közöttük dr. Hettesheimer Imre ügyvéd, a zombori református egyház gondnoka is.

Zomborba a környező településekről költöztek be reformátusok, az 1820-as évektől mint szórványt tartják nyilván. 1878-tól Újszivac leányegyházaként működött. 1885-ben 200 református lelket tartottak nyilván Zomborban. 1920-ban vált önálló egyházközséggé, a gyülekezet lelkipásztora Bagó Bálint volt. A gyülekezet II. világháború utáni életére nagy hatással volt Békássy Zoltán lelkipásztor munkássága.

A 2002-es adatok szerint Zomborban 176 református él.

Szórványai:

Apatin, Bezdán, Csonoplya, Doroszló, Hódság, Kupuszina, Nemesmilitics, Órszállás, Szond, Szerbmilitics, Telecska (családoknál tartott istentiszteletekkel), valamint **Szivác**

◆ **Pacsér**

A falut először 1409-ben említik, majd 1462-ben Mátyás király adománylevelében, melyben a települést és a környező falvakat is édesanyjának, Szilágyi Erzsébetnek ajándékozta. A törökdúlás eredményeképpen a falu teljesen kihalt. Az újraterlepítés után a századfordulón élte fénykorát: két szikvízgyára, két tejtermelő üzeme is volt, sőt két vasútállomással is rendelkezett.

Az első fatornyos templomot 1791-ben kezdték építeni a falu közepén álló domb tetejére, addig a lelkészlak mellett található színben tartották az istentiszteleteket. Az avatására 1792-ben, Vég Veresmarti József lelkipásztorsága alatt került sor. A második templomot 1833-ban kezdték építeni, és 1835-

ben vehette birtokba a gyülekezet, felszentelésére október 17-én került sor. A templom néhány évtized múlva kicsinek bizonyult, ezért 1884-ben újraépítették, megnagyobbították. Az egyházközség külön fiú- és leányiskolát tartott fenn, több alapítvánnyal rendelkezett. A falu életére minden tekintetben nagy hatást gyakorolt Arany Gusztáv lelkész, akit a szerb államrendőrség folyamatosan zaklatott, végül 1922-ben, 24 órás felkészülési időt engedélyezve, kiutasított az országból. 1920-ban történt, hogy a templomban található orgonáról az államrendőrség leverte a magyar címet. A toronyt 1941-ben lövés érte. Azóta többször átépítették, javították; utoljára az 1941-es torony alapján épült újjá. A templom belső felújítása folyamatban van.

Pacsér Csete K. István lelkipásztor püspöksége alatt püspöki székhely is volt.

A falu központjában a kisujszállási testvérek adományaként egy kun szobor áll, hirdetve a kun ősök emlékét.

Ma mintegy 1000 lelket számlál a református gyülekezet.

A pacséri gyülekezet játszóházat tart fenn.

Szórvánnya:

Bajmok, ahol 2001-ben tartottak először istentiszteletet.

◆ **Bácskossuthfalva (Moravica)**

A falu első említése a 16. századból, a török hódoltság korából való. A Nagykunságból érkező reformátusok 1789-ben kezdtek a templom építésébe a falu központjában álló dombon. Ez volt az első református templom Bácskában. A gyülekezet és a falu is gyorsan gyarapodott, a templomot hamar kinőtték. 1810-ben kezdtek neki a ma is álló templom építésének, a munkák 1822-ben fejeződtek be. A templom mellett

álló parókia 1891-ben épült. A betelepülők már útközben, Nagykőrösön tanítót fogadtak. A templom mellett állott az iskola, melyet a II. világháború államosításai alkalmával – az egyházközség vagyonának nagy részével – elvettek.

1907-ben Kossuth Lajos emléke iránti tiszteletből a falu nevét előbb Kossuthfalvára, majd 1913-ban Bácskossuthfalvára változtatták.

A település első lelkipásztora Halasi Gozón József volt, az 1890 és 1918 között itt szolgáló Dévai Lajos az egyházmegye esperesi tisztségét is betöltötte.

A falu központjában első világháborús emlékmű áll, nem messze tőle Kossuth Lajos mellszobra, a templom kertjében Turul szobor látható.

Országos egyházunk legnagyobb gyülekezete működteti az egyetlen államilag is elismert református óvodát, ami iskolai előkészítő programmal működik.

A faluban ma mintegy 2300 református él.

Szórványa:

Topolya mintegy 35 egyházztaggal, havonta két istentisztelettel.

◆ **Bácsfeketehegy (Feketics)**

A település első említése Fekethegyház néven történik 1466-ban a Marótiak birtokaként, később a Wesselényiek tulajdonába került. A török hódoltság alatt teljesen elnéptelenedett, a kulai uradalom pusztája volt, mígnem a 18. század végén Kunhegyesről és Tiszaburáról érkezők újra benépesítették. A szabadságharc idején 1849 július 9-én vívott győztes csata emlékére vasobeliszket állítottak.

A református lakosság első lelkipásztora Kálmándi Pap

János volt. A betelepülők az egyházi szolgálathoz harangot, cinpoharat, úrasztali kelyhet hoztak magukkal. A templomot 1800 és 1803 között építették, majd 1868-ban átépítették, 1900-ban pedig felújították. A trianoni békediktátum után 1933-ban létrehozott országos egyháznak a gyülekezet lelkésze, Ágoston Sándor lett a püspöke. Így lett Bácsfeketehegy püspöki székhely. Bácsfeketehegyen még két püspök, Hodosy Imre és Csete Sz. István szolgált.

A gyülekezet kezdetektől saját iskolát tartott fenn, tanítói állásokkal, tanítói lakásokkal. Mindezt 1920 után számolták fel. Az 1923-ban közadakozásból létrejött árvaház 1950-ig működött; az épület az egyház tulajdonában maradt, jelenleg az Országos Egyház Központi Otthona működik itt, amely konferenciáknak és különböző táboroknak ad helyet. Szálláslehetőség 84 személy számára adott.

A település híres gyümölcseiről: meggyet, az utóbbi időben pedig újra szőlőt termesztenek.

2002-es adatok szerint a gyülekezetnek 2245 tagja van. Szórványa:

Kishegyes

◆ Verbász

1786-ból való adatok szerint Verbászon 105 volt a magyar református telepes családok száma. Mivel a közösségnek nem volt papja, az evangélikus lelkész gondjaira voltak bízva. Verbász első református lelkipásztora Baronyai Búzás János volt. A templom építését 1824-ben fejezték be, 1861-ben építettek hozzá tornyot. Óverbászon 1861-ben alakult református közösség, és Verbász leányegyházaként működött. A magyarok mellett német reformátusok is lakták a várost, akiket a II.

világháború után lelkészükkel együtt kitelepítettek, voltak, akiket kivégeztek. A lerombolt gyülekezetet Röhrig Gyula református lelkész építette újjá a magyar ajkú egyháztagok számára. A gyülekezetnek, a gyülekezet tagjainak nagy gondot jelent a más ajkú nép közé való beolvadás és identitásuk elvesztése. 2014 óta ismét a lassan megújuló templomban vannak az istentiszteletek.

Társegyházai:

Cservenka

Torzsa - harangja Verbászra került. Mindkét helyen megbeszélés szerint, házaknál tartanak istentiszteletet.

Szórványai:

Óbecse, ahol 1891-ben alakult meg a református egyházközség. Az evangélikusokkal közösen használt templomot 1896-ban szentelték föl, mely ünnepélyes alkalmon Szász Károly, a Dunamelléki Egyházkerület püspöke is részt vett. Becsén havonta két alkalommal tartanak istentiszteletet.

Bácsföldvár - a szórványgyülekezet 1938-ban alakult meg. Havonta egyszer a helyi közösség épületében tartanak istentiszteletet.

Kúla település neve a török korból származik, eredetileg Várszög néven létezett. A 19. század végétől kezdve vannak adatok Kúlán élő reformátusokról. Az imaházat 1934-ben vásárolták. Istentiszteletet kéthetente tartanak és 2014 óta vasárnapi iskola is működik.

Szenttamás reformátussága 1990-ig a bácsfeketehegyi, azóta pedig a verbászi egyházközség szórványgyülekezte. Az istentiszteletek a gyülekezeti imaházban folynak. 2014 óta vasárnapi iskola, 2015-től pedig női bibliakör is működik.

◆ **Maradék**

A Tarcal hegy lábánál, a Szerémségben található falu a XIX. században még katolikus vallású volt. Hiába kértek a püspöktől magyar anyanyelvű papot, hogy Isten Igéjét anyanyelvükön hallgathassák, az sértő megjegyzésekkel utasította el őket. Maradék lakosságának egy része így református vallásra tért. 1897-ben alakították meg az új egyházközséget, mely a Dunamelléki Egyházkerületbe tartozott.

A gyülekezet első lelkipásztora Kozma Béla volt. A közösség folyamatosan gyarapodott, épületeket vásároltak, imatermet, iskolát, lelkészlakot alakítottak ki. 1905-ben 500 reformátust tartottak nyilván a településen. 2002-ben már csak 178-an voltak.

Az utóbbi időben a gyülekezeti élet nagyon fölélénkült. Többek között egyházi óvoda, vagyis játszóház is van ezen a református szórványvidéken.

Szórványja:

Nyékinca, ahol kihalt a reformátusság (idén halt meg az utolsó egyháztag). Istentiszteleteket azonban továbbra is tartanak havonta egyszer, mert a magyar katolikus hívek igénylik, hogy anyanyelvükön hallják az Igét - plébánosuk ugyanis horvát. A templom harangját Hertelendyfalva fogadta be 1989-ben.

◆ **Piros**

Árpád-kori településünk. 1237-ben említik először, a Bodrogi vár faluja volt, amit IV. Béla a bélakúti apátságnak adományozott. Határában állott hajdan Aranylábú-Bács nevű település, melynek már István király idejében monostora is volt. A legenda szerint a település Szent László király Piroska

nevű lányáról kapta a nevét, aki – a bizánci császár felesége lévén – többször utazott Konstantinápolyba, és a mai település helyén létező Piroska-majorban pihent meg.

A török utáni újratelepítés alkalmával a lakosok egy része vallása miatt hagyta el gróf Eszterházy Károly egri püspök birtokát, hogy megmaradhasson reformátusnak. A gyülekezet első állandó lelkésze 1788-tól Szatmári Molnár Ferenc volt, ebben az évben kezdték meg a templom építését is. A kőtemplom 1838-ban épült fel. Piros a szabadságharc ideje alatt is elnéptelenedett, amikor az osztrákok oldalán harcoló szerb csapatok elűzték a lakosságot. A családok csak 1849 végén tértek vissza otthonaikba. A református gyülekezet 1874-ben újjította fel az iskolát, mely az I. világháború végéig református iskolaként működött a településen. A templomot 1983-ban sikerült kívül és belül is felújítani.

A 2002-es adatok alapján a faluban 698 református él.

◆ Újvidék

A mai város helye régóta lakott. Az Árpád-korban a Duna révjének két oldalán állott Várad néven. Oklevélben 1213-ban említik a nevét Péterváradként. A 13. században királyi palota is állott itt, mely rövid ideig IV. Béla tartózkodási helye is lehetett. A törökök teljesen elpusztították a várost. Kiűzésük után alapították újra a mostani települést. 1748-ban nyert városi jogot, fellendülése ettől az időtől számítható. Az ezen a területen élő szerbség kulturális központja is volt. 1826-ban itt alapították a szerb Matica könyvtárát és a kiadóvállalatot. Jelenleg Szerbia második legnagyobb városa.

Újvidékre a 18. század végén kezdett beszivárogni a környék református lakossága. Kezdetben a pirosi egyházközség

leány-egyházközsége volt, melyet ez időben Szathmári Molnár Ferenc gondozott. Az első újvidéki keresztelést is Piros anyakönyvébe jegyezték be 1792-ben. László István tanító kezdte összegyűjteni az újvidéki reformátusokat, akiknek száma 1804-ben 200 volt. 1808-ban önálló egyházközséget alapítottak. 1863-ban országos gyűjtést rendeztek egy templom felépítése céljából. 1865-ben szentelték fel a templomot, amit Török Pál Dunamelléki szuperintendens végzett.

Az újvidéki reformátusság nagyobb része a Darányitelepen él. Itt 1931-ben épült fel a templom.

2002-ben Újvidéken 2380 reformátust tartottak nyilván.

Szórványai:

Tiszakálmánfalva (Budiszava) református gyülekezete 1886-ban alakult Kozma Géza lelkipásztor vezetésével. Az istentiszteletek a paplakkal egybeépült imaházban folynak.

Káty - az istentiszteleteket a gyülekezet imatermében tartják.

Piros és Újvidék gyülekezete a szórványokkal az egyházunkban levő nagy nehézségek miatt sajnos elkülönítetten él a többi gyülekezettől. Imádságainkban kérjük Urunkat, hogy Ő vezessen az igaz, jó úton, és adjon bölcsességet mindenkben.

A Bánsági Református Egyházmegye

„Mi most csak annyit mondhatunk:

Rossz időket élünk

Rossz csillagok járnak,

Isten óvja csapásoktól,

Szép magyar hazánkat!

Isten áldása legyen az itt lakó magyar népen; áldja meg mezejét, határait, gazdagjait, Szegényeit, tartsa meg ezen magyar nyelvű anyaegyházát, községét örökkön-örökké az idők végeig a Krisztus nevében.

Alsóittebe, 1912. május 28.”

A Bánsági Református Egyházmegye a Szerbiai Református Keresztyén Egyház két egyházmegyéjének egyike, hozzátevőlegesen 4200 egyházzal. Kiss Nándor esperes, nagybecskereki lelkipásztor 4 anyaegyházközség és 11 szórványegyházközség esperese. Jelenleg a Püspöki Hivatal is egyházmegyénk egyik egyházközségében, név szerint Hertelendyfalván található. Halász Béla püspökön és Kiss Nándor esperesen kívül négy más lelkész szolgál az egyházmegyében. Földrajzilag a délvidéki Tiszántúl, valamint Belgrád szórványegyházközség tartozik ide. Hertelendyfalva és Magyarittabé mellett az egyházmegye további két anyaegyházközsége Torontálvásárhely és Nagybecskerek. Etnikai összetétel szerint hozzátevőlegesen 95%-ban magyarok és székelyek a reformátusok, továbbá van egy néhány fős cseh közösség Nagyszereden, míg a többiek egyéb nemzetiségűek.

A Bánsági Református Egyházmegye az I. világháború utáni trianoni döntések következményeként beállt határmódosítások révén jött létre. Az első viláégés befejeződése és a Trianon közötti majdnem két évnyi időszakot általános bizonytalanság és az egyháztagjaink politikai kiszolgáltatottsága jellemezte, azok nemzeti hovatartozása miatt. 1920-ig zavartalanul működött az egyházi élet az elszakított részek egyházközségei és az anyaország egyházkerületei között, mintha meg sem változtak volna a politikai államhatárok. A bánsági gyülekezetek lelkészei konferenciát tartottak 1920. júliusában Nagybecskereken, megtárgyalván az aktuális helyzetet. Majd 1920-ban érkeznek az esperesi körleveles utasítások, hogy a bánsági gyülekezetek – alesperesség formájában – csatlakozzanak az Alsó Baranya – Bács – Szlavóniai új Egyházmegyéhez. Az új egyházmegye esperese, kinevezés alapján Kontra János csúzai lelkész lett, a bánsági alesperes pedig Fekete Gyula nagykikindai lelkész.

Az egyházközségek gazdasági állapota igen megromlott az I. világháborút követően: pénznem-váltás történt, az egyházközségek pénzeszközeinek jelentős része hadikölcsönként kötvényekben állt, melyek értékének jelentős része elveszett; folyamatosan magas léptékű volt az infláció a két világháború között. Az 1924-ben bekövetkezett agrár-reform alkalmával a földeket és az iskolákat elvették az egyházközségektől, és végül kevesebb egyházjárulék folyt be, hiszen kevesebb lett az egyháztag is.

Az egyháztagok számának csökkenéséhez három fő tényező járult hozzá: a repatriáció, azaz a kényszerített átköltöztetés, az „általános tisztviselő-kiutasítás” törvénye, melynek

értelmében például csak Nagybecskerekéről egy év leforgása alatt 2 főgondnokot, 2 gondnokot és 4 presbitert utasítottak ki, és végül az elköltözés az anyaország területére.

Ennek ellenére az egyházmegye területén nőegyesületek alakulnak és működnek, 1926-ban újraalakul a KIE, valamint jelentős adományokat gyűjtenek a verbászi Diakonisszaház és a bácsfeketehegyi Árvaház számára. Megtartják a zsinatokat, külföldi misszionáriusokat fogadnak az egyházközségek, és terjesztik az új egyházi lapot, a „Magvetőt”. Az egyházközségek erejük megfeszítésével sikeresen karbantartják épületeiket, templomokat újítanak, KIE-házakat építenek, imatermeket emelnek.

1933-ra új egyházi Alkotmányt fogadnak el. Ez azt eredményezi, hogy az esperesség püspökségi szintre emelkedik, míg a Bánsági Alesperesség „Keleti Egyházmegye” néven emelkedik magasabb egyházszerkezeti szintre. Továbbá egyházi újításokat vezetnek be, új liturgiát fogadnak el az úrvacsorai istentiszteletek bevezetésével együtt. Sándor király 1934-ben Marseilles-ben történt meggyilkolása szakítja meg rövid időre e felvirágzást, mert általános diktatúrát vezetnek be az államban. De a II. világháborúig (1939-ben) még kiadtak egy új református énekeskönyvet a Jugoszláv Királyságban, melyet a bánsági egyházmegyében 1940-ben vettek használatba.

A II. világháború alatt teljes elszigeteltségbe került az egyházmegye. Miután 1942-ben sikertelenül kérte csatolását a Tiszántúli Egyházkerülethez, önálló püspökséggé szerveződött a saját területén, mely a kviszling Szerbia államhoz csatoltatott. A világháború alatt jellemző volt, hogy az egyházmegye

lelkészei zsidók és szerbek életét mentették meg, aminek nyomai az anyakönyvekben maradtak fenn. A világháború végén a kommunista partizán alakulatok kivégezték Gachal János püspököt, torontálvásárhelyi lelkészt és Thomka Károly esprest, hertelendyfalvi lelkészt.

A II. világháború után az egyházmegeye Bánáti Református Egyházmegeye néven a másik két jugoszláviai egyházmegeyével alkotta a Jugoszláviai Református Keresztyén Egyházat. Az egyházközségek és az egyházttagok sínylödtek a kommunizmus gazdasági terrorja miatt, majd szinte beleroppantak az újabb agrár-reformba, amikor az állam elvette földjeiket és épületeiket, és egyházközségenként csak 10 hektár földet hagyott a templommal és a parókiával. Évtizedeken keresztül az egyházközségek tengődéséről beszélhattünk. Ráadásul az egyházttagok száma is megcsappant, hisz nagyon sokan kivándoroltak külföldre vendégmunkásnak, az ifjakat eltérítette a kommunizmus anyagias, liberális fajtája: a titoizmus, és sokan a többségi népcsoportba való asszimilálódás folytán hagyták el egyházukat.

A múlt század 90-es éveit a Bánáti Református Egyházmegeye tagjainak nem sok jót hoztak. A rossz gazdasági és politikai helyzet még jobban felgyorsította a kivándorlást és elindította azt egy új irányba is: Magyarországra. Főleg családalapító fiatalok költöznek el, így napjainkra anyaegyházközségekben megindult az előregedés folyamata, mely jelen pillanatban megállíthatatlannak tűnik. Mégis, igyekszünk továbbra is haladéktalanul hirdetni a Krisztus evangéliumát. Egyházmegeyénkben állandó énekkar- találkozókat szervezünk, az egyházközségek közös rendezvényeket szerveznek, látogatják

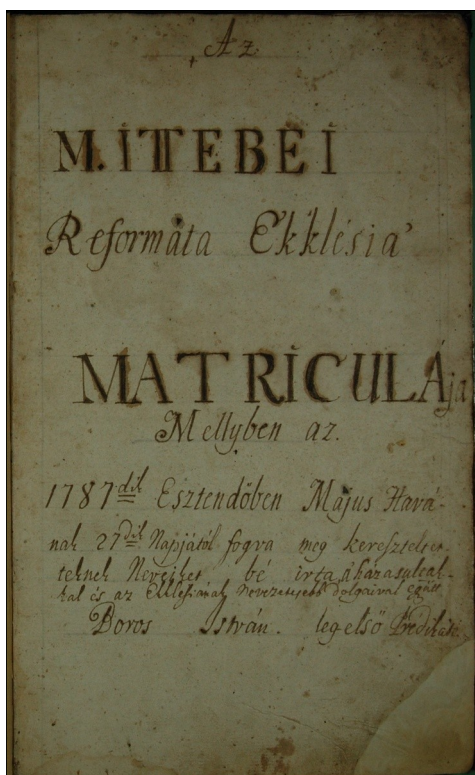
egymást, továbbá presbiteri, ifjúsági és női találkozóink vannak egyházmegyei szinten. A gyermekek és ifjak az egyházkerületi katekizációs táborokban vesznek részt, de van egy anyanyelv-apoló táborunk is egyházmegyei szinten a szórványgyermek részére. Torontálvásárhely és Hertelendyfalva gyülekezeteiben egyházi óvoda is működik. Folyamatos a szórványgondozás, és az egyházmegyei alkalmakra igyekszünk a szórványegyházközségek tagjait is toborozni.

Nagy segítség volna, ha az állam végre elvégezné a vagyon visszazármaztatását, és egyházközségeink visszakapnák elkobzott vagyonukat. Sajnos, a templomaink renoválására és

tisztviselőink javadal-
maztatására kevés a
jelenlegi vagyónállapo-
tunk. A jelenben a
múltra tekintünk, és
látjuk Isten megtartó
gondviselését, és ebben
bízunk továbbra is. Ör-
állók vagyunk itt a dé-
len, és bízva valljuk:
„Ha az Úr velünk, ki-
csoda ellenünk?”.

Kiss Nándor
esperes

*Magyarittabé -
anyakönyv első lapja*

A Bánsági Egyházmegye gyülekezetei

◆ Magyarittabé

A falu a Béga folyó partján fekszik. Első okleveles említése 1219-ből való, itt állt a 13. században a hajdani Keve vármegye egyetlen ismert egyházi intézménye, mely a tatárjárás idején pusztulhatott el. A falu neve személynévből keletkezhetett, az Ite személynév és a nemzetségfő jelentésű bő főnév összevonásával. A falu a törökdúlás alakalmával néptelenedett el, mert a magyar lakosság elmenekült. Helyükre a török elől menekülő szerbek települtek. A magyar lakosok újratelepítése 1786-ban indult, Békés városából. Első lelkipásztoruk Boros István. Az első istentiszteleteket a lelkészlak udvarán tartották. Az első imaház 1790-re készült el, majd 1795-ben újat építettek. Ezt az épületet 1861-ben elbontották, hogy templomot építsenek. Az új templom felavató istentiszteletét 1866. december 23-án tartották meg. A többször felújított templomot 1963-ban tűzvész pusztította. A Női Ökumenikus Világimanapot minden évben közösen tartják a torontálvásárhelyi gyülekezettel, hol Ittabén, hol Torontálvásárhelyen gyűlnek össze a hívek. Nagybecskerekkel is gyakran tartanak találkozókat. Immár több mint tíz éve bánáti egyházmegyei gyülekezeti énekkar-találkozókat tartanak, minden évben más-más gyülekezetben. A falu híres szülötte Deák Ferenc író, itt született egyházunk volt püspöke, dr. Hodosy Imre is, valamint a jelenlegi magyarországi elnökpüspök, Dr. Bogárdi Szabó István édesapja, Szabó Imre is.

A templom mellett áll(t) az 1848/49-es szabadságharcnak emléket állító Kossuth szobor. 1900-ban határozták el a szobor állítását, melyet élénk vita előzött meg, mert többen úgy

gondolták, hogy a faluhoz ezer szállal kötődő Kiss család tagjának, Kiss Ernő aradi vértanúnak kell szobrot emelni. Végül Kossuth mellett döntöttek. A szobrot Horvay János szobrászművész készítette, és 1904-ben avatták föl. 1919-ben a megszálló szerb katonák szívtájékon átlőtték és ledöntötték. A szobrot a református templomba menekítették, ott várta, hogy újra felállítsák. Ez 1941 tavaszán történt meg. 1990 óta március 15-én koszorúzások színhelye.

Marton Károly esperessége idején Magyarittabé a Bánsági Református Egyházmegye esperesi székhelye is.

Még egy-két évtizeddel ezelőtt kilencszáz-ezer református lélek élt a falu területén, most ötszáz körüli ez a szám.

Szórványai:

Nagykikinda református gyülekezete 1887-ben alakult. 1890-ben vásároltak épületet, melyben imaházat, parókiát és iskolát alakítottak ki, mely 1891-ben nyitotta meg kapuit. 1911-ben Magyar Ede tervei alapján kezdődött el a templom építése, felszentelésére 1917-ben került sor.

Egyházaskér - a gyülekezetnek még a közelmúltban is volt gyülekezeti háza. Azonban a reformátusság drasztikusan lepadt, és a házat eladták. Most házaknál, családoknál tartják az istentiszteletet, ahova szívesen eljönnek a katolikus vallású asszonyok is. Istentisztelet évente 2-3 alkalommal van, megbeszélés szerint.

Törökbecse - hála Istennek itt él 23 református, akik eljárnak az alkalmakra, évente 4-szer 5-ször.

Törökkanizsa - két éve adták el a romos, lakhatatlan gyülekezeti termet, mivel csak néhány református él ma már ebben a szórványban. A hívek Zentára járnak át istentiszteletre, ami 8-10 km-re van.

◆ **Nagybecskerek**

A várost valószínűleg a 14. században alapították. Zsig-

mond király Brankovics György szerb despotának ajándékozta a környékkel együtt, de a rendek 1450-ben visszavették. Később a Hunyadiak birtokába került. A török uralom végére mindössze száz házból állott a település, vára összeomlott. Nagybecskerek a Habsburgok közvetlen uralma alá került, ők telepítettek német és szerb lakosságot. A város kiváltságlevelet Mária Teréziától kapott, és ő adott külön kiváltságokat az itt élő szerbeknek is. A Temesi Bánság megszűntével Torontál vármegye központja lett. A város jeles szülöttei között említhetjük Lázár Vilmos honvédezzredes, aradi vértanút, dr. Kemény Ferencet, a magyar olimpiai mozgalom szülőatyját, Farkas Vincét, a Magyar Hajózástörténeti Múzeum megalapítóját, és még sorolhatnánk. Ebben a városban állott lerombolásáig Kiss Ernő honvédtábornok, aradi vértanú szobra is.

A Nagybecskereki Városi Levéltárban megtalálható a Református Egyházközség 1820-tól vezetett Halotti, Esketési és Keresztelési Anyakönyveinek másolata. 1840-től észlelhető mozgolódás a református hívek között, ugyanis azon év augusztus 1-jétől szolgált a Nagybecskereki Református Egyházközségben Ecsedy János lelkész. Az egyházközség megszervezésére 1846-ban kaptak engedélyt. A gyülekezet a szabadságharc alatt jelentős veszteségeket szenvedett, szinte teljesen megsemmisült, lelkipásztora elmenekült, a gondnokot kivégezték. A paplak és a templom is Szalay József lelkipásztor idején épült, aki 1880-ban érkezett a gyülekezetbe. A neogótikus stílusú templomot Zaboreczky Ferenc tervezte. Felszentelésére 1891-ben került sor, melyen Szász Károly, a Dunamelléki egyházkerület püspöke is részt vett. A nagybecskereki templom az egész Kárpát-medence reformátusainak adakozásaiból épült Szalay József lelkész gyűjtő-körútjai nyomán, és így a Kárpát-medencei református összefogás emlékműve. Az építkezés után Szalay egyházi lapot indít, melyet Nagybecskereken nyomtatnak. A címe „Keresztyén Evangé-

lista”. A két világháború közötti időben a lelki építkezés mellett anyagi is folyik: a parókia mellé 1932-ben felépült egy gyülekezeti terem, melynek színpada is van. A második világháború után a vagyonekobbzás a nagybecskereki gyülekezetet is érinti. A negyvenes évek végén elveszi az állam a temetőt, és a földeknek is csak egy részét hagyja meg. A világháború után az egyházközséget, a lelkészt kiköltöztetik a parókiáról, és ott a Jugoszláv Néphadsereg tiszti kantinja kap helyet. Hosszú kérésekre és miniszterelnöki beavatkozásra kiköltöznek, és az egyházközség visszakapja helyiségeit. A templom külső és belső felújítását 1982-ben végezték el, majd 2001-2002-ben ismét javításokra került sor.

Nagybecskerek 2015 nyara, Kiss Nándor lelkipásztor esperessé választása óta esperesi székhely.

A gyülekezet lélekszáma ma 325.

Szórványa:

Módos, ahol az imaházban havonta tartanak istentiszteletet.

◆ **Torontálvásárhely (Debelyacsa)**

Eredeti neve Develák volt. A Torontálvásárhely nevet 1888-ban kapta. Az egyházközség 1799-ben alakult meg, a falu első lelkésze Tar János volt. A gyülekezet a templom építését 1804-ben határozta el. Sajnos, ez az épület tűzvész áldozata lett. A gyülekezet 1833-ban kezdett hozzá az új templom építéséhez, melyet 1838-ban szenteltek fel. A szabadságharc idején a lakosság derekasán tartotta magát a betörő szerb felkelőkkel szemben, azonban nem bírva a túlerővel, végül elmenekült. A falut ekkor teljesen felégették, a templomot is kirabolták, és a harangokat is elvitték, melyek közül az egyik 1851-ben került vissza a faluba Szerbiából. A lakosok 1849-ben tértek vissza, és kezdték újjáépíteni a falut. Az új parókia 1871-ben épült fel. A tornyot 1903-ban nagyobbították meg,

így 28 méter magas lett. A gyülekezet vallásos otthona 1927-ben épült fel. Itt kapott helyet a Keresztyén Ifjúsági Egyesület, a Nőegylet, a Dalárda. Az egyházközség iskoláját a trianoni döntés után államosították.

A trianoni békediktátum után a hatóságok elüldözték a gyülekezet lelkipásztorát, Gacsal Jánost. Veje, a hasonló nevű ifjú Gachal János vette át a helyét, akit 1942-ben püspöknek is megválasztottak. A szerb hadsereg a megtorlások idején elhurcolta, megkínozta. Mártírhalált halt püspökünk. Hasonló sors várt Tóth Bálintra, a gyülekezet tanítójára is. A gyülekezet soron következő lelkipásztora, Thomka Viktor politikai fogolyként szintén megjárta a börtönt. Ma a gyülekezet mintegy 1600 lelket számlál. A hitoktatás az iskolában és a gyülekezetben is folyik, valamint egyházi óvoda (játsszóház) is működik 2011 óta.

◆ **Hertelendyfalva (Vojlovica)**

Hertelendyfalva a Kárpát-medence legdélebbi református gyülekezete, így itt van a legdélebbi református templom is. Ez a valamikori önálló falu 1964 óta Pancsova város része, 20 km-re Belgrádtól.

1883-ban bukovinai székelyek települtek a Pancsovától néhány kilométerre fekvő árterületre, az Al-Dunához. Az andrásfalvi reformátusok Thomka Károly lelkésszel Hertelendyfalvára kerültek. A település nevét Hertelendy Józsefről, Torontál vármegye főispánjáról kapta. Ez az egyetlen délvidéki bukovinai székely református közösség.

A református gyülekezet temploma és a paplak 1902-ben épült, melyet 1977-ben újítottak fel. A hertelendyfalvi gyülekezet egészen a délszláv háborúig növekvő gyülekezet volt, hiszen itt a háború előtt még mindig több volt a keresztelő, mint a temetés. Mára ez drasztikusan megváltozott.

A II. világháború szomorú, mély nyomot hagyott a gyü-

lekezeten, hiszen 1944 őszén a partizánok elvitték lelkipásztort, Thomka Károlyt, a telepítő lelkész fiát, aki mártírhalált halt. A mai napig sem lehet tudni nyughelyét.

Hertelendyfalva jelenlegi lelkipásztora, Halász Béla a Szerbiai Református Keresztyén Egyház püspöke.

A gyülekezetnek van egy hétvégi óvodája, ami azt jelenti, hogy hetente két alkalommal délután foglalkoznak a gyermekekkel. Működtetése a Tamási Áron Székely-Magyar Művelődési Egyesülettel közösen valósul meg.

◆ **Pancsova**

A pancsovai református gyülekezet 1878-ban alakult, mégpedig neves írónk, Jókai Mór indíttatására. Megalakulása országos jelentőségű volt. Jókai az Aranyember című regényének megírására készülve járt ezen a vidéken, és Pancsován kereste a református egyházat. Mondták neki, hogy itt nincs ilyen gyülekezet. Erre fölbuzdulva azt mondta: „ Akkor meg kell alakítani!” Általános gyűjtést szervezett, aminek eredményeképpen megalakult ez a mindig kis létszámú, de mai napig élő gyülekezet. 1970-ig volt önálló lelkésze, aki egyben a Dél-bánáti szórványgyülekezeteket is gondozta. Azóta beszolgáló lelkipásztor végzi a szolgálatot, de továbbra is minden vasárnap van istentisztelet. Pancsova arról nevezetes, hogy itt folyik a Temes a Dunába, ahol még mindig áll a két világítótorony.

Szórványai:

Fejértelep - Dél-Bánát legnagyobb szórványgyülekezte. Európa legnagyobb homokpusztájában, a már jórészt erdősített Delibláti homokpuszta közepén fekszik. Hálával tartozunk, hogy a mai zajos világban, itt e nyugodt környezetben is van gyülekezet, és a saját kicsiny imaházában dicsérheti az Urat.

Versec - Herceg Ferenc író szülővárosa, ahol Délvidék

legnagyobb katolikus temploma is található, és e vidék déli végeinek egyik református szóróványa. Régebben a német evangélikus templomban voltak az istentiszteletek, de az már nem használható, így ma a magyar kultúrkör ad lehetőséget erre. Ez a vidék már évszázadok óta boráról híres. Itt található a várhegyen Zsigmond várának romjai, az egyedül megmaradt toronnyal.

Fehértemplom - A Dél-bánáti nagyobb települések között ez a legkisebb szóróványgyülekezet. Az istentiszteleteknek, melyek időnként vannak, a német evangélikus templom ad otthont.

Keveváráról és Székelykevéről a hívek Pancsovára járnak istentiszteletre.

Nagyszered - Itt egy néhány fős cseh református közösség él.

Belgrád - Az egyetlen hely országunkban, ahol a Dunától délre és a Vajdaságon kívül van református gyülekezet. Ez a közösség valójában a máshonnan ide települt hívekből alakult, leginkább a jó néhány évtizeddel ezelőtt itt tanuló, majd utána munkát is találó fiatalokból, akik itt alapítottak családot is. Mindmáig rendszeresen van istentisztelet. A mai napig is az itt tanuló magyar diákok és egyetemisták kedvezményes lakhatásban részesülhetnek az egyház tulajdonát képező lakásban. Magyar szempontból jelentős a vár, ahol a nándorfehérvári csata is zajlott. Itt arattak Hunyadi seregei fényes győzelmet a törökök fölött 1456. július 22-én. 2016-ban nagyobb ünnepség keretében szeretnék megemlékezni az esemény 560. évfordulójáról.

Herteledyfalva -
keresztelőkancsó

Kereszttyén Evangélista - címlap

Női szolgálat

A 19. századi nőideál szerepeit a család, illetve az egyház berkein belül határozták meg. A nő családanyaként hitre, erkölcsre nevelte gyermekeit, társa volt férjének, és tevékenyen részt vállalt az egyház életében. Az egyházban folytatott női munkának a század második felében induló belmissziós tevékenység nyújtott formai kereteket. Az országban, így a Délvidéken is sorra alakultak a női egyletek, szerveződtek a jótékonykodásra, a szegények, betegek gyámolítására szakosodott kis csoportok.

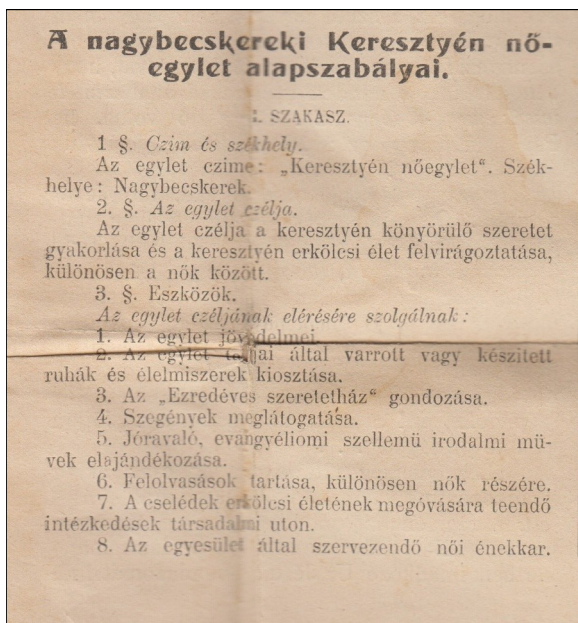
Így Nagybecskereken 1897-ben 9 nőtestvér alakította meg a Nagybecskereki Keresztyén Nőegyletet, mely betegek ellátásával, szegények istápolásával, az első világháború alatt pedig sebesültek ápolásával foglalkozott. Ennek a nőegyletnek az eredeti pecsétje is fennmaradt, melynek közepén csőrében olajágot tartó, repülő galamb van. 1906-ban a Lórántffy Zsuzsanna Szövetség felkérésére a „Keresztyén Nőegylet” csatlakozott a „nemzeti szövetséghez”, amely 1909. június 2-án és 3-án Nagybecskereken tartotta évi közgyűlését „Magyarországi Evangyéliomi Keresztyén Nőegyletek Szövetsége” néven. A „Keresztyén Nőegyletnek” 1897 decembere-től alapszabályzata is van, és a jegyzőkönyvek is fennmaradtak. A Nőegylet működtette 1906-ban és 1907-ben a „Szeszmentes Melegedő” nevű diakóniai intézményt, ahol vallási estétet is tartottak, és 3 nyelven folyt az evangelizálás. A pirosi nőegylet 1906-ban alakult, vezetésére a lelkészt kérték fel. Torontálvásárhelyen 1923-ban Debeljácsi Református Egyház Nőegylete néven alakult női kör. Céljuk a keresztyéni szeretet gyakorlása és a vallásos, erkölcsös élet felvirágoztatása volt különösen a nők és a gyermekek körében.

A gyülekezetekben ez idő tájt alakuló női bibliakörök jelentősége az 1920 utáni időkben igen nagy volt, hiszen a lel-

kész nélkül maradt gyülekezetekben, szórványokban nekik köszönhető az olvasott istentiszteletek, a gyülekezet tagjainak összefogása, istápolása. 1935-ben 25 gyülekezetben 853 taggal működtek bibliakörök. A gyülekezeti szeretetmunka is elsősorban a nők feladatát képezte. A 30-as években ennek adott szervezeti formát a diakonátusok megalakulása. A nők munkája nyomán az egyház fenntartásának teherviselésében, tettekben mutatkozott meg a hit.

A II. világháború után a nők munkája a külmisszió felé fordult. A gyülekezetekben általában a hónap első vasárnapján külmissziós esteket tartottak. A kézimunkakörökben készült kézimunkák adományként jutottak nyugatra, az értük kapott pénzt fordították pl. a Baseli Misszió, vagy az afrikai lepra-misszió, az indiai éhínség ellen küzdők támogatására.

A nők a gyülekezetek közötti kapcsolatok ápolásában is részt vállaltak. Női konferenciák, az 1990-es években női katekizációk szerveződtek.

*Nagybecskerek -
Nőegylet
Alapszabály
1897*

A munka manapság is igen sokrétű. A nők segítenek a külföldről érkező adományok elosztásában. A karácsonyi csomagok elkészítése, a rászorulóknak, betegek látogatása is feladataik közé tartozik. A szabadkai egyház nőtagjai rendszeresen részt vesznek a Szeretethíd munkájában. Jelentős szerepet vállalnak az iratterjesztésben, a gyerekekkel, ifjakkal folyó munkában, a vendégek fogadásában.

Az országos nőszövetség 2015. április 11-ei hivatalos megalakulása összefogja, és még szervezettebbé teszi az eddig is jól működő helyi tevékenységeket, valamint lehetővé teszi a könnyebb kapcsolattartást a gyülekezetek és más egyházkerületek között is. Jó alkalom ez, hogy újragondoljuk, kiszélesítsük, és a ma kihívásaihoz alakítsuk az egyházunkban folyó női munkát. Isten adjon erőt és áldást, hogy mindez hitbeli, gyülekezeti és egész egyházi életünk megújulásához vezessen.

*Szalay Józsefné 1919 -
A Nagybecskereki
Keresztyén
Nőegylet
alapítója, elnöklője*

Történelmi múltunk a déli végeken

Birtoklevelünk a Kárpát-medence ezen részén a honalapítás korából származik, amit egészen le az Al-Dunáig megtalálható leletek bizonyítanak. Az első telepek a folyóvizek mentén és a déli határterületen keletkeztek. Így Apatin határában bukkantak lovas sírra, a 19. század utolsó évében Gombos belterületén fedeztek fel hasonló sírokat. A Tisza menti településeken különböző használati tárgyak kerültek elő. A bácsi rész a Bancsa, Botond, Haraszt és a Vaja nemzetségek birtokába került, a bánügyi területet Szoárd, Kadocsa és Bojta foglalta el.

A honalapítás korában az államigazgatás a bácskai részen két királyi várat emeltetett: az egyik Bodrog vára volt Monostorszeg közelében, a másik pedig a még mai is álló, romjaiban is impozáns Bács vára, ahol majd 1518-ban és 1519-ben országgyűlést is tartanak. 1094-ben I. László király Bácsot érseki központtá tette, így a település a középkorban egyike lett Magyarországnak legjelentősebb városainak. A bánügyi részen Magyarország egyik legrégebbi vármegyéje, Keve vármegye a királyi vármegyerendszer kiépülése idején alakult, Keveváran épült várral. E vármegye középkorból ismert egyházi intézménye az ittebei bencés prépostság volt, mely valószínűleg a tatárjárás idején pusztult el. Az első írott emlék a Törökbecse határában található, román – kora gótikus stílusban épült aracsi pusztatemplomhoz köthető. Az egyik itt talált faragott kövön áll a következő latin felirat: „Akik e betűcskét olvassák, a mindenható Istent kérjék.”

A XIV. század végére a vidék és különösen Szerémség a

magyar királyság egyik leggazdagabb, legsűrűbben lakott, teljesen magyar népességű része lett. A gazdagság egyik mutatója a nagyszámú külföldön tanuló ifjúság volt, akik hazatérve a huszitizmust is terjesztették. Ennek következtében itt, Kamoncon kezdték el először magyar nyelvre fordítani a Bibliát. A világi irodalom kezdete ezen a vidéken Szerémi György és Szabatkai Mihály nevéhez fűződik, a reneszánsz gondolatot Váradi Péter, a bácsi reneszánsz központ megalapítója hintette el az ország e részén. Könyvtára – három könyv kivételével – a török pusztítás martaléka lett.

A török terjeszkedést az 1456-os nándorfehérvári diadalal még fel tudta tartóztatni az erős magyar királyság, de a mohácsi csatavesztés végleg a kezükre adta az ország egy részét. A török hódítás eredményeként ebben az időben kezdődött meg a szerbek betelepülése a déli országrészbe, elsősorban Szerémségbe, majd az északi területekre is, mivel a bécsi haditanács a magyarok ellen is használható népelemnek tartotta őket. A XVI. század végére gazdaságilag, kulturálisan lepusztult, népességét tekintve alaposan átalakult vidék képe tárul fel. A Délvidék felszabadításának egyik nagy történelmi eseménye az 1697. évi zentai csata volt. A békét 1699-ben karlócán írták alá. A vidék benépesülésének, illetve újratelepítésének módja a Habsburgok érdekeit szolgálta, így nekünk, magyaroknak sok tekintetben előnytelen helyzetet teremtettek. Ez volt jellemző az újjászervezett közigazgatásra is, mely a felszabadított területek jó részét nem származtatta vissza a magyar korona fennhatósága alá, hanem bécsi fennhatóság alá vette, és így a betelepülő népek, elsősorban a szerbek, a bécsi koronától kiváltságokat vívhattak ki maguknak, miközben a magyarok függetlenségi harcait, úgy a Rákóczi-féle felkelést, mint az 1848-49-es szabadságharcot fegyveresen is gyengítet-

ték, a lakosság körében kegyetlenkedtek. A XVIII. század közepe táján megkezdődött a városok polgárosodása, további betelepítésekre került sor. A reformkor ezen a vidéken sem múlt el nyomtalanul, gazdasági és kulturális fellendülést hoz ez a korszak.

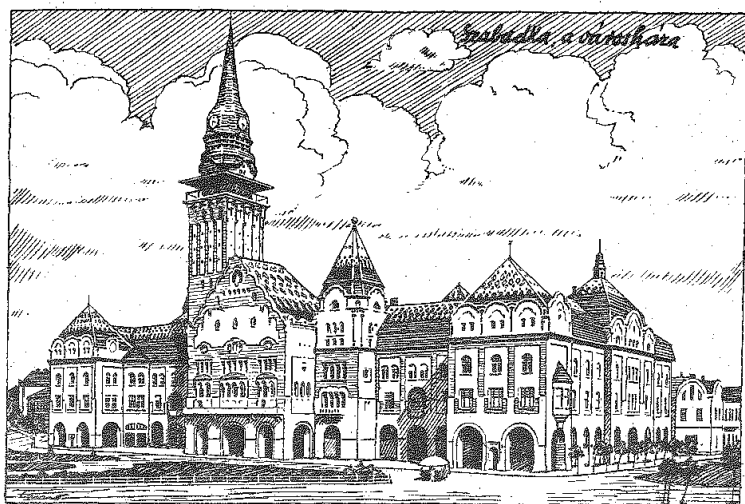
A két vármegye az 1848-49-es forradalomban is kivette a részét. Elég, ha csak azokat az aradi vértanúkat említjük, akik e vidékről származtak: Schweidel József, Kiss Ernő, Lázár Vilmos és mellettük a névtelen hősök. A kaponyai győzelem emlékére Szabadka központjában 1899-ben állítottak emlékművet, melyet 1919-ben megrongáltak, majd le is döntöttek. A közelmúltban a Szabadka és Bajmok közötti úton állítottak e csatának újra emlékművet.

A kiegyezéssel új fejlődés vette kezdetét a mezőgazdaságban, az közlekedési hálózat tekintetében, az iparban, a hitelügyben, az öntözőrendszer kiépítésében, a folyószabályozásokban, az egészségügyben, az oktatásban. A fellendüléssel anyagi jólét is járt, mely kihatással volt a kultúrára is. Az épített örökségben ez legfigyelemreméltóbban a szecesszióban mutatkozik meg. Ilyen épület a Lajta Béla által tervezett zentai kaszárnya, és Szabadka számos épülete mellett a Jakab Dezső és Komor Marcell által tervezett legimpozánsabb épület: a városháza. A városok és a falvak központjának képe ekkor alakul, Versec, Zombor, Kanizsa, Nagybecskerek, Becse belvárosa mind e fellendülő korszakot idézi. Ebből a korszakból a tudományban megkerülhetetlen az óbecsei származású Than Károly munkássága; Than Mór és a zombori születésű Juhász Árpád festményei országos jelentőségűek. Bácsordason született Borovszky Samu történész, adai származású volt Szarvas Gábor, a nyelvész. Az egyetemes magyar irodalmat is gazdagította néhány délvidéki származású író: a szabadkai Koszto-

lányi és Csáth, a verseci Herczeg Ferenc, bácskossuthfalvi származású Papp Dániel.

Az építkező, boldog békeéveket a háború szakította meg, ami számunkra a tragikus trianoni békediktátummal ért véget. A veszteségeket sok mindenben szokták mérni, de ritkán gondolunk például a szobrokra. Álljon itt néhány emlékeztetőül: Schweidel József zombori szobra, melynek talapzata megmaradt és az I. világháborúban elhunyt szerb katonának állít emléket, Kiss Ernő nagybecskereki szobra, melynek helyén I. Péter jugoszláv király szobra áll, Lázár Vilmos szobra, Leiningen Westerburg Károly törökbecsei szobra és még sorolhatnánk....

Majd' egy évszázada élünk oldott kéveként.

Egy kétségtelenül református sajátosság: a csigatészta

A csigatészta készítése a határon túli református magyarság térben és időben változó táplálkozás-kultúrájában az a jelenség, amely leginkább megőrizte és erősítette a magyar identitást. A viszonylagos stabilitást a kiemelt (lakodalmi, egyházi) étkezéshez kapcsolódó jellege, a rituális étkezés – és egyáltalán a rítusok stabilitása – biztosítja. Készítése elsősorban a református közösségekben, már-már etnikai-vallási sajátosságként jelenik meg. A csigatészta készítése a vallásgyakorlással és a szakrális térrel is szoros kapcsolatban áll, hiszen a saját (családi) szükséglet felett vagy a közösség által nevesített célokra fordított csigatészta-mennyiség készítése a közösségi térben történik (imaterem). Ennek függvényében a csigatészta készítése kollektív, identitás-megőrző tevékenység, vallási keretekbe foglalt tartalommal.

A csigatészta – más régiókban lúdgége, bordáslaska, gégetészta – elnevezését formájáról kapta. A készítéséhez szükséges szerszám, a borda első hitelt érdemlő említése 1782-ben történik (ez a csigatészta készítését is valószínűsíti), de a csigatészta készítésének korábbi időpontját illetően nincs pontos adatunk. Tekintettel arra a tényre, hogy elsősorban a reformátusok körében dívik készítésének gyakorlata – függetlenül jelenlegi letelepedési helyüktől – úgy a türelmi rendeletet megelőző időszakot és a jobb sikértartalmú búza termőterületét, a Tiszántúlt kell kiindulópontnak elfogadnunk. Az erdélyi adatok is tesznek említést a „hagyományos“ bordáslaskáról, de megjelenésének pontos időpontjáról itt sem kaphatunk kielégítő választ.

A csigatészta – és a szó szinonimái – a Palócföld és az Alföld, az adatok alapján annak keleti peremén, a határon túli

régióban Erdélyben, a Vajdaságban, illetve az Egyesült Államokban élő magyarság körében bír többlettartalommal: míg az anyaországban regionális tudattal van felruházva a kevésbé hangsúlyos „magyaros“ jellege mellett, addig a határon túli előfordulások esetében vallási és etnikai sajátosságokat is magáénak tud.

Vajdaság esetében a türelmi rendeletet követő időszakban a déli megyékbe települő reformátusok saját, családi tudásként tovább éltették, készítették, használták és fogyasztották a csigatésztát és a vele készült tyúkhúslevest, mint elsősorban ünnepi ételt. Abban az esetben, ha a családi csigatészta készítésének kapacitását meghaladta volna a szükségletet, úgy a szomszédok, rokonok segítségét is igénybe vették.

A kollektív csigatészta-készítési gyakorlat formai keretét egy hasonlóan kollektív közösségi cselekedet előzte meg: a reformátusok vallási gyakorlatára (is) jellemző a kollektív jótékonyosság és segélyezési tevékenység, aminek során az egyház vagy a közösség számára szükséges dolgok pénzügyi háttérét közösen teremtik elő: a templomba vagy imaterembe szükséges használati tárgyak megvásárlása vagy a missziós tevékenység során felmerülő szükségletek (pl. mélyhűtő) anyagi háttérének biztosítása, esetleg segélyezési alap létrehozása szerepel célként. A segélyezési alapból a helybéli eseteket vagy más református közösségek rászorulóit támogatják. Ennek anyagi háttérét a közös munkavégzés alkalmával teremtik elő, amikor „magyaros“ motívumokkal készült abroszok, terítők lesznek áruvá. A kézimunka-csoportok az egyház imatermében gyülekeztek, ahol a lakóhely magánszféráját nem sértve a kohéziós erőt képviselő egyház biztosította a tereket. Az ily módon elkészült kézimunkatermékek is a köz javát szolgálták.

A nagyobb – pl. lakodalom alkalmából – fellépő csigatészta utáni igény közösségi munkavégzési gyakorlat, illetve

az egyház által biztosított közösségi tér találkozására a (vajdasági) délvidéki reformátusok körében a kilencvenes években került sor: ekkor – az ugyancsak (vajdasági) délvidéki Piroson dívó gyakorlatot követve – a korábban kézimunkázó asszonyok az egyre nagyobb érdeklődésre számot tartó csigatészta készítésébe kezdtek. Ennek értelmében egy újjáéledő, pontosabban a korábbi családi gyakorlatban meglévő, de immáron kollektív gyakorlattá előlépő közös eseményként tárgyalhatjuk.

A kilencvenes évektől a korábbi kézimunka-csoportok tevékenysége fokozatosan megváltozik, hiszen a csigatészta lesz a legfontosabb termékük és árujuk. Ennek egyik oka vélhetően a református közösségeket is sújtó kivándorlás fokozódása (és az ennek kapcsán felfokozott hazai ízek iránti kereslet), másrészt a vélhetően újdonságként ható térsztafajta népszerűsége okán fellépő piaci érdeklődés: ez utóbbi nem módosította a közösségen belül folytatott közösségi tevékenység jellegét, másrészt a korábbi kézimunkázás során kétségtelenül tapasztalható felkészültségbeli egyenetlenségeket az egyszerű, de kollektív termék esetében nem lehet tapasztalni. A településeken különböző, de mindenki által ismert és előre meghatározott napokon gyűlnek össze a református egyház tulajdonában lévő imateremben, ahol az asszonyok legfeljebb két óra hosszát töltenek – közben kávézva, süteményt fogyasztva – csigatészta készítésével. A meghatározott napokon és időpontban folyó tevékenység a kilencvenes évek előtt a kézimunkaszakör részére volt fenntartva, tehát eleve egy kollektivitásra előrelátott időpont volt. A csigatészta népszerűségének fokozódása eredményezte, hogy a jelen időben már előjegyzés alapján lehet hozzájutni az áruhoz. Ezzel párhuzamosan fennállt az egyéni preferenciák rendszere is, amiben a „házi koszt” tovább erősítette a vallási identitást (református öntudat) és a nemzeti identitást (magyar).

A csigatészta-készítői körben megfigyelhető népszerűség egyik lehetséges magyarázata a termék egyszerűségében kereshető: amíg a kézimunka termékek között tapasztalható kidolgozás-esztétikum nagyban befolyásolta az eladhatóságot, addig a csigatészta ilyen hátrányokat nem szenvedett.

A csigatészta magyar jellegét nem csak a Kárpát-medence magyarsága tekinti fontos ismérvnek, de az amerikai (református) magyarok is a magyarság egyik identitásörző jegyének tekintik. A csigatészta kulturális kínálatba kerülése és kulturális örökségként történő tudatos számontartása az anyaországban a kilencvenes években történt meg. „Az ondódi aszszonyok híuen őrzik a tradíciót, mely 1999-től kapott intézményes keretet. A közösségi ház egyik szobája várja őket – tésztákkal betérítve.”, vagy „...az országos szinten egyedülálló Csorvási Nemzetközi Lakodalmas Gasztronómiai Napok, mely hetedik alkalommal került megrendezésre Csorváson, és évről-évre egyre nagyobb érdeklődés kíséri.” Tiszafüreden a református egyház a szervező, miként a Szatmár megyei Börvelyen is. A csigatészta köré szerveződő versenyek és bemutatók, miként a mezőkövesdi kistérségben 2009. szeptember 19-20-a között szervezett Kulturális Örökség Napjai is programjára tűzte Cserépváralján a csigatészta készítést. Vajdaságban a hagyományörző találkozók egyik pontjává vált (Bajsa 2009), jóllehet korábban (2004) Magyarittabén már nemzetközi verseny vízióját is felvázolták.

A csigatészta készítése a református egyház imatermében történik, „rendes” időszakban két asztalnál, összesen körülbelül húsz személy részvételével. Az asztalokat legfeljebb tizen ülnek körül, a kinyújtott tésztát könnyű vágódeszkán helyezik elébük akkor, ha elfogyott az előző mennyiség. Mindenki magának vágja fel körülbelül 2X2 cm-s négyzetekre a kinyújtott tésztát, amit aztán kétféleképpen sodornak fel: a bántási magyar református településeken (Magyarittabé és

Torontálvásárhely) átlós irányban, a bácskai településeken (Piros, Pacsér, Bácsfeketehegy) a tészta oldalával párhuzamosan.

A tésztának valót már otthon meggyúrják – egy kilogramm lisztbe tíz tojást kell belegyúrni – amit aztán pihentetnek, majd a kézi gyúrás követően gépi tésztanyújtóval nyújtanak egyenletes vastagságúra, majd nagyobb – kb. 15X15 cm-s négyzetekben adják tovább a tulajdonképpeni csigatészta készítő asszonyok elé.

Bácsfeketehegyen a csigatészta készítését közös szerdai imaóra előzi meg, majd ezt követően – áldást kérve további munkájukra – kezdetét veszi a közösségi munkavégzés két órája. A közös munka félidejénél kerül sor a kávé és sütemény elfogyasztására. Az a személy/ek, aki/k az előkészítést végzi/k, nem vesz/nek részt a tésztakészítésben. A készítés során megvitatják a település, a magánélet és a tévéműsorok aktuális témáit. A munka végeztével összegyűjtik és kiszáritják a csigatésztát, amit nyáron szabad levegőn, télen a fűtőtestre helyezett lapon szárítanak. A tésztát készítő közösség a gyülekezet vezetőjével együtt dönti el, hogy mire fordítják a csigatésztából befolyó összeget.

Pacséron hétfői napon kerül sor a csigakészítésre, amikor – a korábbiakhoz hasonlóan – összegyűlnek az idősebb asszonyok a jól fűthető kisebb imateremben. Két asztalnál folyik a munka, egy előkészítővel. A pirosi gyakorlatot követően itt kezdtek hitelt érdemlően foglalkozni a csigatészta készítésével 1990-ben. Ennek emlékét őrzi az az emlékkötény is, amit a húszéves jubileum alkalmára készítettek a csoport tagjainak. A születésnapokat és névnapokat közösen ünneplik meg a munka folyamán, ugyanakkor pünkösöd táján van egy nap, amikor magukat ünnepeletik. A csigatésztakészítés előzménye itt is a kézimunkacsoport volt. A befolyó összeget az egyház szükségleteire fordítják.

Adatok számolnak be arról, hogy a csigatészta készítése folyamatos Torontálvásárhelyen és Piroson, míg Magyarittabén a nyár folyamán végzik. A nagyobb városokban, ahol a reformátusok száma az összlakossághoz képest elenyésző (Szabadka, Újvidék, Nagybecskerek) még nem alakult ki az a közösségi gyakorlat, vagy pedig hiányzik a közös akarat, ami ezt a gyakorlatot szülné és fenntartaná.

A bemutatott kulturális jelenség „nagyságát” nem a mérete szolgáltatja: emellett is újból hangsúlyoznunk kell, hogy a zömében katolikus vajdasági magyarság hagyományaihoz képest igen jól behatárolható, egyszersmind a vallási sajátosságok minden tartalmi elemét előfeltételként magán tudó jelenségről beszélünk. A kollektív döntéshozatal, a közösségi cselekedet vallási alapja a korábbi kibocsátó terület gazdasági adottságait új – jobb – feltételek között, de szorongatott történelmi helyzetben állították talpra, reformátusok és más vallásúak legnagyobb gyönyörűségére.

Papp Árpád

ISTENTISZTELET

Közös ima:

„Én Uram, nagy jó reménységgel bejöttem szent templomodba, és imádlak szent házádban. Nagy jóvoltodért félelemmel szolgálak szívvel. Ámen.”

Apostoli köszöntés:

Kegyelem néktek és békesség az Atya Istentől és a mi Urunk Jézus Krisztustól. Ámen

Ének: „Tehozzád szól énekem..” (213.dics.)

213

Kováts Lajos

Te-hoz-zád szól é - ne - kem,
Én jó ma-gyar né - pem, A - ki
ne-héz har-cod-ban Vér-zel ré-ges ré - gen,
Fo - gad - jad meg ta - ná-csom És ír - jad szí -
ved - ben A - mit né - ked szó - lok most
I - gaz sze - re - tet - ben.

2. Szabadságért küszködöl, Vágyol boldogságra, Sok könnyedet hullatod, De ugyan hiába, Mert igazi megrontód A te bűnöd néked, S ettől meg nem szabadít Emberfia téged.

3. Mégis e nagy bajodnak Vagyon orvossága, Édes Atyád a mennyben Készíté számodra. Halljad meg hát magyarom Ez igaz beszédet, A szerető Atyának Izenetjét néked.

4. Immár Urunk elibe Mindnyájan elmenjünk, Elfelejtett Mesternek Lábához leüljünk, Egy szükséges dologról Drága ígét halljunk, Értünk megholt Krisztusnak Hűséget fogadjunk.

*Kováts Lajos
Hallelujah.*

Ima:

Mindenható Istenünk! Örökkévaló mennyei Édesatyánk!

Hátalatt szívvel állunk meg előtted. Áldunk és magasztalunk végtelen szeretetedért, naponta megújuló kegyelmedért.

Köszönjük hűséges vezetésedet, melynek megtapasztalói lehetünk nemzedékről-nemzedékre.

Köszönjük ezt a drága lehetőséget, hogy az egész Kárpát-medencében egy szívvel, őszinte gyermeki bizalommal elébed hozzhatjuk imádságunkat.

Köszönjük mindazt a jót, amelyben részesítettél. Köszönjük a meghallgatott imádságokat, melyek által bizodalunk növekedett. Köszönjük az erőt a mindennapi harcainkhoz, a reménységet és a hitet a kitartáshoz.

Készítsd szívünket ígéd hallgatására, mely a sötétségből mindig a világosságra hív, mutatva mindig az apró reménysugarat. Segíts, hogy az ige hallgatói és megtartói is lehessünk. Formálj oda szánt életű keresztyén emberekké, kik Krisztusban gyökerezve, tőle bűnbocsánatot kérve és kapva, gyümölcstermővé válhatnak.

Szabadíts meg minden bűntől és tisztátalanságtól – Krisztus drága vére által.

Segíts meg bennünket, hogy mi is hasonlóképpen megbocsásunk egymásnak. Egymásra úgy tekintsünk, mint felebarátra, testvére. Fedezzük fel egymásban a jót, hogy egymást gazdagítva, segítve legyünk a béke követői.

Kérünk, használj bennünket áldott munkádban, Krisztus kegyelme által. Ámen

Ének: „Adjatok hálát az Istennek...” (105. Zsolt.)

CV. ZSOLTÁR

Maitre Pierre (Debuissan)
Genf 1562.

Ad - ja - tok há - lát az Is - ten -
nek I - mád - koz - za - tok szent ne -
vé - nek! Hir - des - sé - tek di - csé -
re - tét, És min - den jó - té - te -
mé - nyét! Be - szél - jé - tek a nép
e - lőtt Nagy csu - dá - it, me - lye - ket tött!

2. Néki vígan énekeljétek, Csuda dolgait dicsérjétek! Magasztaljátok szent nevét, Kik szívből félitek őtet! Örüljön azoknak szívek, Kik az Úrról értekeznek!

3. Keressétek e kegyes Urat, És annak szí-
nét és hatalmát! Meggondoljátok dolgait, Ne fe-
lejtsetek csudáit! Ítéletit hirdessétek, Melyek ő
szájából jöttek!

Előfohász:

A mi segedelmünk jöjjön az Úrtól, aki Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, egy, örök, igaz Isten. Ámen

Igehirdetés:

„Jézus azután elment onnan, és visszavonult Tirusz és Szidon területére. És ekkor egy kánaáni asszony, aki arról a környékről jött, így kiáltott: „ Uram, Dávid Fia! Könyörülj rajtam! Leányomat kegyetlenül gyötri a gonosz lélek!” ..És meggyógyult a leánya még abban az órában.” (Máté evangéliuma 15. rész, 21-28.)

Egy anyáról szól az Ige. A leánya már régen beteg, sokféle orvosnál voltak és sok gyógyszert kipróbáltak a lányon, de nem segített rajta semmi. Van testi betegség és lelki betegség is. Nagyon sokszor a lelki betegségből alakul ki a testi betegség. A leány lelki beteg. A gonosztól gyötrődtek. A szülei, vagy nagyszülei valószínű, hogy sötét praktikákkal foglalkoztak, jóslás, fekete mágia, babonások, vagy átokmondás stb. Ettől a sötét lélek az ember harmat-lelkét birtokba veszi és kegyetlenül gyötri. A Sátán is lélek, nincs teste, a jó-
sok által működik ma is és abban az időben is.

A beteg leány anyja hallott Jézusról. Hallotta, hogy sokakat meggyógyított, és hitt hatalmában. Jézus nem azért gyógyított meg vakokat, bénákat, sorvadásosokat, hogy őt csodálják, vagy dicsérjék, hanem azért, mert Ő mindenkin segíteni akart, aki Hozzá fordult.

Nekünk adott példát, hogy mi is segítsünk, akin csak tudunk. Ha segítünk, akkor a mi lelkünk is gyógyul és hitünk erősödik.

Nézzük, hogy milyen hite volt ennek az anyának, akinek beteg a leánya. Gondozta éjjel-nappal, orvoshoz vitte, áldozott sokat reá. Nem lett eredmény. Ha beteg van a házban, akkor ő a központ, mindenki rá figyel, keresi, kutatja a megoldást. Borzasztó látni a beteget, és azt, hogy nincs javulás. Mindenki levert lesz, kimerült, sötét gondolatok születnek a szívünkben. A leány nem javult.

Az anya hallja, hogy Jézus arra fog elmenni. Amit hallott, az az, hogy Jézusnak megadatott minden hatalom mennyen és földön - ennek alapján hisz benne. Hiszi, hogy az Ő leányát is meggyógyítja. Elindul arra, amerre Jézus elhalad. Jézust tömeg veszi körül. Haladnak előre az úton. Az anya meglátja Jézust és elkiáltja magát: „Uram, Dávidnak Fia, könyörülj rajtam. Az én leányomat kegyetlenül gyötri a gonosz lélek.”

Mindenkinek ez volna a hivatása, hogy családtagjait az Úr elé vigye. Minden korban sok a lelki beteg ember. Már 12 évesen drogos sok leány és fiú. Középkorúak házasságot törnek, idősek kiábrándulnak az életből. Hiányzik nekik a szeretet. „Isten a szeretet”, Isten hiányzik nekik. Meg lehet kapni ma is Jézus Krisztustól. Forduljunk Hozzá, és panaszkodjuk ki magunkat, Ő nem utasít el. Sok ember nem látja az élet értelmét, de Jézus rajtuk is tud segíteni. Jézus meghallgatja a panaszt, és figyeljünk, mert utasítást is ad. Azt tegyük, amit mond, és meggyógyulunk. Erkölcsileg alacsony szinten vannak az emberek, a filmek, az írások stb. Erkölcstelenségtől még nem lett senki boldogabb.

Jézus tudja, hogy mi lelkileg szomjasok vagyunk szeretetre, ezért kínálja az Ő Igéjét, és hogy tartsuk vele a kapcsolatot. Szól az énekünk is: „Mint a szép híves patakra a szarvas kívánczik....” A lélek szomjazik és az Ige a híves patak, az Ige olthatja el lelki szeretet-szomjunkt.

Kapunk a szülőktől szeretetet, de az egy idő után kevés, Isten szeretetére szomjazunk és éhezünk. Az Ő szeretete Örök, és állandóan árad a szívünkbe, ha kinyitjuk előtte magunkat. Ma ezért sok a

lelki beteg, mert szomjasak. A bűn pedig kiszáritja a szívünket, még azt a kis szeretetet is kiegészíti belőlünk. Jézus az áldott Orvos. Forduljunk felé.

Jézus kétszer is elutasította az anyát, de ő kitartó volt, és megállíthatatlanul könyörgött Jézushoz. Ma is ezt kellene tenni minden istenfélőnek, hogy családtagjaikért, mai egyházunk kívülállóiért, az egyházban lévő egyenlőtlenségekért is imádkozzanak. Az anyát félretolták, lehurrogták, de ő kitartóan, hittel hívta segítségül Jézust. Ez az igazi hit. Az igazi hit nem adja fel - amíg Jézus nem válaszol, addig ostromlom kéréssel. Hiszed-e? Jézus csak a hitre válaszol ma is. „**És meggyógyult a leánya még abban az órában.**”

Legyünk kitartóak az imádkozásban, és jön a változás. Isten áldjon meg minden nőt élő, erős hittel!

Az anya hazament, és a leány, aki meggyógyult, már várta. Legyen mindannyiunknak ilyen nagy öröme az Ur tetteiben. A Bűn betegség bennünk, Jézus ezt felvitte a keresztre, tehát mindenki egészséges. Hidd el, és a menny polgára vagy! Legyen öröm a szívedben! Örömmel szolgálj az Urat!

Ima:

Mindenható Édes Atyánk, aki örökké voltál, vagy és leszel! Hála és dicsőség Neked, azért, mert csodálatos anyai szívet-lelket adtál az édesanyáknak. Gyermeküket az anya Tefeléd tudja irányítani, nevelni, vezetni. Senki hitelesebben nem tud Rólad mint Teremtő, Megváltó és Megszentelő Istenről beszélni, és életével példát adni az utókornak, mint az édesanya. A világon ma is nagyon sok országban gyermekek éheznek, és édesanyák a saját szájuktól vonják meg a táplálékot, csak hogy gyermekeik egyenek és igyanak valamit. A Földünk másik részében pedig sok a kenyér és a finom étel, ital. Urunk, bűnös természetünk miatt mi sokszor képesek vagyunk csak magunkkal törődni, nem gondolva a nincstelenekre, se a nélkülözőkre. Új Lelket adj belénk, a te Szentlelkedet, hogy új életünk legyen,

és oly módon tudjunk gondolkozni, ahogyan Te gondolkozol. Ha Rád hallgatnánk, nem volna éhező, beteg, nélkülöző, elhagyatott, otthon-talan se gyermek se felnőtt. Irgalomért és bűnbocsánatért esede-zünk, és kérünk, hogy Lelkessel szülj újjá bennünket, hogy ember-hez méltóan élhessen minden Te emberi teremtményed. Úgy, mint az első gyülekezetben, amikor a szegényeket felkarolták a gazdagok és testvériesen megosztották mindenüket. Atyánk, a Te segítségé-dért fohászunk, hogy tedd mássá az embereket, ne csak ma-gunkkal törődjünk, hanem testben és lélekben a Te szemeddel lás-suk felebarátinkat, akik rá vannak szorulva az erősebb segítségére. Irgalmazz nekünk és világosítsd meg bűnös énünket, hogy szent életet éljünk, és ezt a példát tanítsuk, adjuk tovább a gyermekeknek, az utókornak. Dicsőség legyen neked, mert Jézus Krisztust áldozatul adtad nekünk, bűnösöknek, azért, hogy nekünk elveszetteknek jobb legyen, és el ne vesszünk, hanem örök életünk legyen. Sok jót tehet-nénk a te dicsőségedre, Atyánk, Királyok Királya, de nélküled csak átlépünk a gyengéken, a szerencsétleneken, az idősökön, az éhező-kön, a betegeken, azokon, akik nem ismernek Téged, és kallódnak csak e gyarló világban. Az Úr Jézus Krisztus nagy áldozatáért és érdeméért, habár nem érdemeljük, megkérünk, hallgass meg ben-nünket! Ámen.

Apostoli hitvallás:

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és föld-nek teremtőjében.

És Jézus Krisztusban, az Ő egyszülött Fiában, a mi Urunkban, aki fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától, szenvedett Pon-cius Pilátus alatt; megfeszítették, meghalt és eltemették. Alászállt a poklokra, harmadnapon feltámadt a halottak közül, felment a menny-be, ott ül a mindenható Atya Isten jobbján; onnan jön el ítélni élőket és holtakat.

Hiszek Szentlélekben. Hiszem az egyetemes keresztyén anya-szentegyházat, a szentek közösségét, a bűnök bocsánatát, a test feltámadását és az örök életet. Ámen.

Ének: „Nagy vagy Te Isten....” (223.dics.)

1. Nagy vagy, te Is-ten, nagy a te ha-tal-mad,
Vi-lág-te-rem-tő a te szó-za-tod.
Mon-dád: „Le-gyen!” s a puszt-a sem-mi-ség-ből
Vi-lá-gos-ság s min-den-ség tá-ma-dott.
A csil-lag-ez-rek, a nap fé-nyes-sé-ge,
Ég, föld kö-vet-te szent pa-rancs-sza-vad:
Re-meg szí-vern, s meg-dób-ben-vén csu-dál-ja
Min-den-ha-tó, di-cső ha-tal-ma-dat.

2. Nagy vagy, te Isten, nagy a bölcsességed, Mindent mi szépen s bölcsen alkotál! A földi embert tetted gyermekeddé, Lelkedből lelket önéki adál. Kicsiny fűszálban, óriási tölgyben Dicső kezed nyomát szemlélteted; Szívem kitérve, hódolással áldom Csudálatos nagy bölcsességedet.

3. Nagy vagy, Uram, és mily nagy a szerelmed, Fiadban mit velem éreztetél! A pislogó kis mécses el nem oltád, S a megtört nádnak megkegyelmezél. Mikor hevertem bűnben, megköltözve, Felém kinyújtád irgalmas kezed; Örömkönnyekkel, térdre hullva áldom Te idvezítő nagy szerelmedet!

Dr. Kováts Lajos, 1870-1921

Ima:

Urunk, imádkozunk a gyermekekért és a fiatalokért. Kérünk, segíts bennünket, tégy bennünket áldássá az ő életükben, add, hogy a Te szeretetedet éljük oda eléjük, hogy Rád mutassunk és Hozzád vezessük őket. Add, hogy erősödjenek meg a hitben, tudatosuljon bennük, hogy Rád, a Te igédre, a Te szeretetedre valóban építhetik az életüket.

Imádkozunk, Urunk, a családokért is. Kérünk, gyógyítsd őket, erősítsd, hogy megmaradjanak, és biztonságos otthonuk legyen a gyermekeknek, a fiataloknak és mindenkinek.

Urunk, Te látod, hogy milyen nagy a munkanélküliség, hogy milyen sokan küszködnek a megélhetésért, és hogy a legtöbben a szükség kényszerűsége miatt vándorolnak ki külföldre. Urunk, a te vezetésedért imádkozunk ebben is, kérünk, add nekünk a Te bölcsességedet, hogy tudjunk jó döntéseket hozni, és vezess bennünket azon az úton, amelyen járnunk kell.

Az Úr Jézus Krisztus nevében kérünk. Ámen.

Ének: „Lelki próbáimban...” (395.dics.)

395

El ne tán-to-rod-jék tő-led é- le- tem.
Fé-le-lem ha bánt, vagy nye-re-ség kí-sért,
Tő-led el-sza-kad-nom ue hagyj sem-mi-ért.

2. Ha e világ bája engem hívogat, Nagy családul kínál hitványságokat: Szemem elé állítsd szenvedésidet, Vérrel koronázott, szent keresztedet.

3. Tisztogass bár bajjal olykor engemet: Kegyelmeddel szenteld szenvedésemet; Bár e test erőtlen: te oltárodon Keserű pohárral, hittel áldozom.

4. Ha halálra válik testem engykoron: Ragyogjon fel leked e hitvány poron; Ama végső harcon rád bízom magam: Örök hajlékomba fogadj be, Uram!

Motgomery Jakab, 1771–1854.

Ima:

Kegyelmes Istenünk! Köszönjük Neked, hogy megadtad ezt a lehetőséget is, hogy egy nemzetként, egy testként, egy Istent imádvá egybegyűlhettünk.

Hálával teli a lelkünk, hogy kegyelmedet nem tagadod meg tőlünk, hanem szeretetteddel lehajolsz hozzánk és meghallgatod a könyörgésünket, és mint Gondviselő Mennyei Édesatyánk teljesítetted kéréseinket.

Add Urunk, hogy még sok ilyen alkalom legyen az életünkben, amikor asszonytestvéreinkkel találkozhatunk. Habár határok és emberi törvények választanak el egymástól, mégis látjuk, hogy

valamennyiünknek ugyanaz a bánata, ugyanaz az öröme. Add Urunk, hogy egymás örömeiben részesüljünk, és egymás terhét hordozni tudjunk. Add, hogy az elesettet felsegítsük, a gyengéknek erőt adjunk, az erősekből erőt merítsünk. Add, hogy egy testként tudjunk gondolkodni, érezni és egy szívként lüktetni, élni.

Mindezt Urunk a Te gondviselésedből merítve, a Te szeretetedből táplálva és a Te dicsőségedre munkálkodva.

Ámen!

Csendes ima:

Csendesedjünk el testvéreim, és magunkban mindenki vigye ki -ki a saját személyes imáját az Úr szent színe elé.....
Áldott az Úr, aki meghallgatja könyörgésünk szavát! Ámen.

Most pedig mondjuk el közösen az Úr Jézustól tanult imánkat:

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved.

Jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is.

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek, és ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól;

Mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké.
Ámen.

Felhívás adakozásra

Áldás:

„Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége legyen mindnyájóttokkal! „ Ámen.

Ének: Hallelujah 54.

54. Csak az Úrnak

Vargha Tamás
(1890–1968)

Csak az Úrnak nagy kegyelme,
Hogy még nincsen végünk,
Mert reánk tör, hogy elnyelne,
Gonosz elleniségünk.
Száz vesztélylyel utunk telve,
S nincsen erőnk nekünk;
Csak az Úrnak nagy kegyelme,
Hogy még nincsen végünk.

2. Meg-megújul minden reggel
Az Ő nagy irgalma,
Azért mihelyt napunk felkel,
Kezdjük háladalba!
Szívünk és szánk szép énekekkel
Krisztust magasztalja;
Meg-megújul minden reggel
Az Ő nagy irgalma!

3. Az Úr az én örökségem,
Azért Benne bízom,
Mi kell nékem földön-égen,
Ha ez egy jót bírom?
Éljek bármi nagy szükségben,
Még sincs miért sírom:
Az Úr az én örökségem,
Azért Benne bízom.

4. Ó, mily jó az Úr azokhoz,
Akik Őrá várnak!
A sebükre balzsamot hoz,
Imáinknak szárnyat.
Föl, szívünk, a csillagokhoz,
Félre, földi árnyak!
Ó, mily jó az Úr azokhoz,
Akik Őrá várnak!

/Vargha Tamás /

Közös ima:

Eltávozom hajlékodból Istenem, de Te azért mindörökké légy velem. Vésd szívembe szent igédnek szavait, hogy vezessen a szeretet és a hit. ÁMEN.

Himnusz

Székely himnusz

Jegyzetek

**Kárpát-medencei imanap
2015. december 6.**

Szerbiai Református Keresztyén Egyház
A Kárpát-medencei imanap anyagát összeállították a
Szerbiai Református Keresztyén Egyház lelkipásztorai
és Nőszövetsége

A közreműködésért hálás köszönetet mondunk
még a következő személyeknek:

Dr. Szabó Katalin muzeológusnak
Dr. Pénováczy Antal néprajzkutatónak
Dr. Papp Árpád néprajzkutatónak
Hájek János lelkipásztornak Horvátországból
Kanalas Erzsébetnek Horvátországból

Nyomtatás:
GRAFOPRODUKT
Szabadka

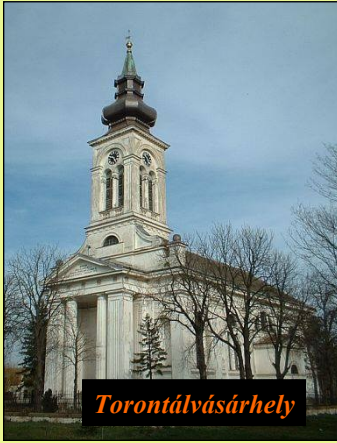
Példányszám: 400

Országos Egyházunk és gyülekezeteink életéből

Maradék

Torontályvásárhely

Pacsér

Szabadka

Szabadka

Verbász

Zombor

Verbász